Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

47-ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 154 (13.110).

1965 ИЮЛЬ 4 ЯКШАНБА

Баҳоси 2 тийин.

УЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

МОСКВА ДАВЛАТ «РОМЭН» ЛЎЛИЛАР ТЕАТРИНИ УЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАХРИЙ ЁРЛИҒИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТУҒРИСИДА

Узбекистонда гастролларини муваффақиятли ўтказганлиги учун Москва Давлат «Ромэн» лўлилар театри Узбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлансин.

Узбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Е. НАСРИДДИНОВА.

Узбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Р. САХИБОЕВ.

Тошкент шаҳри, 3 июль 1965 йил.

ҚИШЛОҚ КОММУНИСТИ

Коммунистлар, сизлар ҳақиқатан ҳам сиёсий жангчиларсиз, омманинг раҳнамоси, маслаҳатгўйи, ташкилотчисидирсизлар. Коммунист — оташин жангчи, партиянинг солдати. Ишлаб чиқаришнинг қайси соҳасига назар ташламанг, коммунистик қурилишимизнинг қайси участкасига борманг партиямизнинг ана шу ўт юракли жангчи-солдатлари жонбозлик кўрсатиб ишлаётганлигининг, ҳаммага ўрнак бўлаётганлигининг, кишиларни улкан ишларга илҳомлантираётганлигининг гувоҳи бўласиз.

Коммунист — темир иродали, қайноқ қалб эгаси, партиямиз тадбирлари, йўл-йўриқлари, қарорларини турмушга жанговарлик билан актив жорий этувчи жангчидир. Шу сабабли ҳам бу юксак ном билан ҳар биримиз фахрланамиз. Ахир, ҳаётда Ленин партиясининг аъзоси бўлишдан, инсониятнинг эзгу орзуси нурли жамият — коммунизм ғалабаси учун курашувчи бўлишдан ҳам фахрли, муқаддас иш бўлиши мумкинми! Коммунизм кишиликнинг ася баҳори, инсониятга чиндан ҳам Тинчлик, Озодлик, Тенглик, Меҳнат, Қардошлик ва Бахт-саодат бахш этувчи гўзал жамиятдир. Ҳа, биз коммунистлар чиндан ҳам инсониятнинг бахт-саодати, келажаги учун курашишдек энг инсоний, энг олижаноб, энг муқаддас вазифани ўз зиммамизга олганмиз. Уз олдига ана шундай юксак мақсад ва идеалларни қўйган улуғ Ленин партияси ишига ҳамиша содиқ бўлайлик, коммунист деган юксак, олий ва муқаддас номни ҳамиша покиза сақлайлик.

Республикамизнинг поёнсиз пахта далаларида ижодий меҳнат авж олмоқда. Пахта учун курашнинг энг масъулиятли даври келди. Пахтачиликдаги энг илғор усулларни ишлаб чиқаришга кенг жорий этиш, ҳосил тўплаш, гулга-гул, кўсакка-кўсак қўшадиган, пахта териш машиналарини теримга шай қилиб қўядиган палла келди. Бу эса қишлоқ коммунистлари зиммасига жуда катта вазифалар юклайди. Улар ана шу долзарб кунларда пахта фронтининг олдинги участкаларида бўлишлари, кишиларга бош-қош бўлиб, уларни меҳнатда янги-янги қаҳрамонликлар кўрсатишга илҳомлантиришлари лозим. Бир группа илғор пахтакорларнинг қишлоқ меҳнаткашларига мурожаатида айтилганидек, КОММУНИСТЛАР ПАХТА УЧУН КУРАШДА ШАХСИЙ НАМУНА КУЧИНИ, ТАШАББУС ВА ТАШКИЛОТЧИЛИК КУЧИНИ КУРСАТАЕТГАН ЕТАКЧИ КИШИЛАР, ОММАНИНГ САРКАРДАЛАРИДИРЛАР. УЛАР ҚАЕРДА ИШ ОҚСАСА, СУСТКАШЛИК, ОҒИР ВАЗИЯТ ЮЗ БЕРСА, УША ЕРДА БУЛАДИЛАР. УНИНГ ИРОДАСИ АЙНИҚСА ОҒИР УЧАСТКАЛАРДАГИ АҲВОЛНИ ЯХШИЛАШДА ЯҚҚОЛ КУРИНАДИ. ШУ САБАБДАН ҲАМ УЛАР ҲАМИША ПАХТАКОРЛАР ҚАЛБИДА ҒАЙРАТ УЧҚУНЛАРИНИ АЛАНГАЛАТИБ, УЛАРГА УЛУҒ МАҚСАД САРИ ҚАНОТ БЕРЯПТИЛАР.

Ғўза парвариши, культивацияни сифатли ўтказиш, озиқлантириш, сув танқис келган бу йилги шароитда унинг ҳар бир томчисидан тежаб-тергаб фойдаланиш, далада ишлаётганлар учун қулай маданий-маиший шароит яратиб бериш — қишлоқ коммунистларининг бурчидир. Дала шийпонлари яхши жиҳозланганми, иссиқ овқат, чой, ёзнинг мева-чевалари билан колхозчилар, механизаторлар таъминланяптими, лекция ва суҳбатлар, концерт ва кинофильмлар вақтида кўрсатиляптими, далада савдо ишлари қандай уюштирилган, болалар муассасаларининг иши яхши йўлга қўйилганми, хуллас мана шундай ҳаётий масалалар қишлоқ коммунистларининг, партия ташкилотларининг диққат-эътиборидан ҳеч қачон четда қолмаслиги лозим. Уз коммунистик бурчларига садоқат билан, онгли муносабатда бўлаётган, эл бахт-саодати учун жон куйдириб ташаббус билан ишлаётган коммунистлар озмунчами бизнинг республикамизда. Улар қишлоқда ҳамма илғор, ҳамма янги нарсаларнинг ташаббускори, ижодкори бўлиб майдонга чиқмоқдалар. Пахтачиликда прогрессив усулларни кенг пропаганда қилиш, комплекс механизация, илғор тажриба ва фан ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этиш, энг арзон, энг сифатли пахта учун кураш коммунистларнинг асосий шиоридир. Пахтачиликда ана шундай илғор усулларнинг жарчиси бўлиб майдонга чиқаётган, ишлаб чиқаришда, турмушда, одоб-ахлоқда, жамоат ишларида намуна кўрсатаётган Турсуной Охунова, Валентин Тюпко, Мамажон Дадажонов, Искандар Юсупов ва бошқа юзлаб қишлоқ коммунистларини ким танимайди, дейсиз. Бундай илғор кишиларнинг сафлари йилдан-йилга кенгайиб бормоқда, қудратли кучга айланмоқда.

Қишлоқ коммунистлари ишлаб чиқаришнинг энг қийин, мураккаб участкаларида зўр ташаббус, ғайрат ва шижоат кўрсатиб ишламоқдалар. Масалан, Андижон область Бўз районидаги Тельман номли колхоз коммунистларини олиб кўрайлик. Улар анча йиллардан бери қўриқ ерда пахта етиштирмоқдалар. Бу ерларнинг табиий шароити ғоят оғир. Лекин колхознинг матонатли, ташаббускор коммунистлари қийинчиликлардан чўчийдиган кишилар эмас. Улар бу ернинг шароитини яхши ўргандилар, ҳар қандай қийин шароитда ҳам мўл ҳосил кўтариш мумкинлигига оммада ишонч ҳосил қилдилар. Колхоз партия комитети ва унинг жонкуяр секретари ўртоқ Мамасодиқ Мирзақосимов хўжаликнинг ҳамма соҳаларида чинакам етакчилик қилмоқда. Коммунистлар меҳнатда шахсан ўрнак кўрсатиб, колхозчиларни ҳалол, фидокорона меҳнат қилишга сафарбар этдилар. Энг қийин участкаларда коммунистлар ишладилар, намуна кўрсатдилар. Натижада сўнгги тўрт йил ичида хўжаликда пахта ҳосилдорлиги 9 центнер ўсди. Колхоз партия комитети, бригадаларда тузилган бошланғич партия ташкилотлари сув танқис бўлган бу йилги шароитда ғўза парваришининг бутун комплексини сифатли ўтказиш, айниқса сув ва механизация ресурсларидан оқилона фойдаланиш ҳақида алоҳида ғамхўрлик қиляпти. Коммунистлардан А. Элчиев, А. Қувватов, А. Каримов, Х. Ҳамроқулов, А. Ҳакимов ўртоқлар «оқ олтин»дан юқори ҳосил олиш учун курашаётган ҳамқишлоқлари орасида меҳнатга коммунистик муносабатда бўлиш намуналарини кўрсатмоқдалар. Улар бир группа илғор пахтакорларнинг мурожаатидан руҳланиб, бу йил энг юқори ҳосил кўтариш учун астойдил меҳнат қиляптилар.

Пахта майдони — мардлик, жасорат, қаҳрамонлик кўрсатадиган майдонга айланиб кетди. Пахтакорлик меҳнати оммавий қаҳрамонлик яратди, кишиларни улуғлади, улар номини шон-шарафга қоплади. Пахтакорлик туфайли кўксида Олтин Юлдуз, орденлар ва медаллар порлаган меҳнатсеварлар республикамизда озмунчами? Бу йил яна ҳам фидокорлик кўрсатиб ишлайдиган, мардлар майдонида қаҳрамонлик кўрсатадиган йилдир. Янги-янги қаҳрамонлар ҳамма жойда донг таратсин, уларнинг номи тилларда достон бўлсин! Коммунистлар, сиёсий жангчилар, кишиларни оммавий қаҳрамонликлар кўрсатишга отлантирайлик! Машъаллар ҳамма жойда нур сочаверсин!

Партиямиз Марказий Комитетининг март Пленуми қишлоқ хўжалигимиздаги ҳозирги аҳволни ҳаққоний равишда атрофлича таҳлил этиб берди, камчиликларимизни рўй-рост очиб ташлади. Пленум қоғозбозлик, дабдабабозлик, шовқин-сурон кўтариш, буйруқбозлик каби умуман ишимизга зарар берадиган яроқсиз иш усулларини қоралади. Биз коммунистлар турмуш талаблари асосида ишлаб чиқилган ана шу ҳаётий тадбирларни ишлаб чиқаришга жорий этишда оташин курашчи бўлмоғимиз лозим. Оқилона, донолик билан, ишнинг кўзини билиб ишлаб чиқаришнинг барча соҳаларига раҳбарлик қилмоқ даркор. Ҳамиша, ҳамма вақт қайноқ ҳаёт ичида бўлиш, умуман ишимизга ёрдам берадиган, моддий бойликларнинг мўл-кўл бўлишига олиб келадиган нимаики илғор, янги нарсалар бўлса ҳаммасини ишлаб чиқаришга жорий этиш, камчиликларга нисбатан аёвсиз кураш олиб бориш ҳар бир партия аъзосининг муқаддас бурчидир.

Коммунист — қишлоқда коммунистик ғояларни кенг сингдирувчи пропагандист, сиёсий жангчидир. У ўзининг меҳнатга янгича муносабати, одоб ва ахлоқи, юриш туриши, оилани ташкил этиши, кишиларга муносабати, интизомлилиги, олижаноблиги, хуллас ҳамма яхши фазилатлари билан барчага ўрнак кўрсатмоғи лозим. Эски одат, маросимларга ўт очиш, янги коммунистик турмуш маданияти учун кураш Ленин партияси аъзосининг асосий вазифасидир.

Коммунизм улуғ ишининг тантанаси учун актив курашчи бўлайлик, партиямиз Марказий Комитети март Пленумининг ҳаётий қарорларини, режаларини амалга оширишда зўр ташаббус, ғайрат кўрсатиб ишлайлик. Мамлакатга кўпроқ пахта, гўшт, сут, ёғ, мева, сабзавот ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларини мўл-кўл етказиб бериш йўлидаги курашнинг олдинги сафларида бўлайлик, қишлоқда коммунистик ижтимоий муносабатларни шакллантириш, янги коммунизм кишисини тарбиялаш учун актив курашайлик!

ХЎЖАОБОД районидаги «Правда» колхозининг Жўрабой Нишонов бошлиқ бригадасида ғўзалар барқ уриб ўсмоқда. Етти йилликнинг сўнгги одимида бригада аъзолари 82 гектар ернинг ҳар гектаридан камида 32 центнердан ҳосил етиштиришга аҳд қилганлар. Ҳозир ғўзалар учинчи марта комплекс парваришдан чиқарилди. Суратда: бригада бошлиғи Жўрабой Нишонов механизатор Кимсанбой Хўжамбердиев билан ғўзанинг ривожланишини кўздан кечирмоқда.

У. Раҳимов фотоси.

ЧОРВАДОРЛАР ҒАЛАБАСИ

Узбекистон Марказий статистика бошқармаси маълум қилади: республика колхоз ва совхозлари фермаларининг меҳнаткашлари ярим йиллик топшириқни муваффақиятли адо этдилар — давлат қабул пунктларига 115,36 минг центнер жун етказиб берилди. Бу эса топшириқда кўзда тутилганидан 3 минг центнердан зиёд кўпдир.

Сурхондарё ва Қорақалпоғистондан ташқари, барча областлар етти йилликнинг охирги йили олти ойлик топшириғини бажардилар. Хоразм области хўжаликлари айниқса кўп — планда кўзда тутилганидан минг центнер зиёд жун топширдилар. Тошкент области чорвадорлари ярим йиллик планни анча ошириб бажардилар.

(УзТАГ).

ХАЛҚ БИЛАН АРМИЯ ЯКДИЛ

ҲАРБИЙ АКАДЕМИЯЛАРНИ БИТИРИБ ЧИҚУВЧИЛАР ШАРАФИГА КРЕМЛДА ҚАБУЛ МАРОСИМИ

Шавкатли армиямиз СССР Қуролли Кучлари академияларини битириб чиққан офицерларнинг янги отрядини олмоқда. КПСС Марказий Комитети билан Совет ҳукумати 3 июлда Кремлда ҳарбий академияларни битириб чиқувчилар шарафига традицион қабул маросими ўтказдилар.

Еш офицерлар ана шу тантанали айёмга етишиш учун мураккаб ва оғир йўлни босиб ўтдилар. Улар бир неча йил мобайнида қунт билан ўқиб ўргандилар. Шу йиллар мобайнида улар замонавий ҳарбий фанни, ғолибона марксизм-ленинизм назариясини, техниканинг энг яхши муваффақиятларини ўзлаштириб олдилар.

Мана бугун ҳарбий академияларни битириб чиқувчилар Кремлга келишди. Съездлар саройининг эшиклари уларга меҳмондўстлик билан очиб қўйилди...

Меҳмонлар орасида Совет Иттифоқи маршаллари ва қўшин турларининг маршаллари, Совет Қуролли Кучларининг генераллари ва адмираллари, пойтахт ва Москва области меҳнаткашларининг вакиллари бор. Социалистик мамлакатларнинг Совет Иттифоқидаги дипломатия ваколатхоналари бошлиқлари ва ҳарбий атташелари ҳозир бўлдилар.

Қабул маросими қатнашчилари Л. И. Брежнев, А. П. Кириленко, А. Н. Косигин, А. И. Микоян, М. А. Суслов, Н. М. Шверник, А. Н. Шелепин, В. В. Гришин, Д. Ф. Устинов, Ю. В. Андропов, Б. Н. Пономарев ўртоқларни самимий кутиб олдилар. Совет Иттифоқи маршаллари Р. Я. Малиновский, А. А. Гречко, М. В. Захаров, Совет Армияси ва Ҳарбий Денгиз Флоти Бош сиёсий бошқармасининг бошлиғи армия генерали А. А. Епишев ҳам президиум столи ёнида ўтирибдилар.

СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин қабул маросимини очди. У тўплanganларни самимий табриклаб, КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари Л. И. Брежневга сўз берди.

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ НУТҚИ

Азиз ўртоқлар!

Бизнинг мамлакатимизда ҳарбий академияларни битириб чиқиш ва улар тарбиялаган кишиларни қўшинлар сафига юбориш кунини тантанали суратда нишонлаш одат бўлиб қолган.

Бу — яхши традиция бўлиб қолди. Партиямизнинг, Совет давлатининг, Қуролли Кучларимизнинг улуғ асосчиси ва йўлбошчиси Владимир Ильич Ленин бу традицияни бошлаб берди. Бундан 47 йил муқаддам, даҳшатли 1918 йилда Ленин давлатимизнинг тарихида Қизил Армия қўмонда состави курсларини биринчи марта тамомлаб чиққан 400 ўртоқни қизғин табриклади.

Ана шу биринчи курслар социалистик давлатга яхши тайёрланган неча юзлаб тажрибали командирларни етиштириб берганлигидан Владимир Ильич Ленин ўша вақтда хурсанд бўлган эди. Ҳозирги кунда ҳарбий академияларимизнинг баҳодирона оиласини ва улар тарбиялаб ўстирган шонли кишиларнинг беҳисоб кўп отрядини кўриб, қувонмай бўладими. Ана шу кишиларнинг вакиллари ҳозир шу залда ўтиришибди.

Партиямизнинг Марказий Комитети, Совет ҳукумати, бутун совет халқи шу кунни сизлар билан бирга нишонлар экан, биз учун муқаддас ва чуқур маънога эга бўлган ленинча традицияни ғоят қадрлайдилар. Бу традициянинг чуқур маъноси шундан иборатки, биз, совет кишилари, ҳаммамиз улуғ мақсадга эришиш — коммунистик жамият қуриш учун яшамоқдамиз, меҳнат қилмоқдамиз, курашмоқдамиз. Биз коммунистик жамиятни албатта қурамиз. Ҳаммамизнинг бунга ишончимиз комил, бошқалар ҳам бунга қаттиқ ишонадилар, чунки шонли халқимиз, ленинчи партиямиз меҳнати, ақл-идроки ва шижоатининг ғоят буюк енгилмас яратувчилик кучини биламиз. Шу билан бирга коммунистик жамиятни муваффақиятли равишда қурмоқ учун совет кишиларининг фидокорона меҳнати билан вужудга келтирилаётган нарсаларнинг ҳаммасини мустаҳкам ҳимоя қилишни ва уларнинг хавф-хатарсиз бўлишини таъминлаш зарур.

Бунинг учун эса энг янги техника билан таъминланган қудратли қуролли кучлар бўлиши керак, коммунизм ишига чексиз содиқ бўлган, Қуролли Кучларни замонавий талаблар даражасида қуриб, ривожлантира оладиган, уларни бошқаришга қодир бўлган, империалистик агрессорларнинг ҳар қандай кирдикорларига зарба бермоқ учун уларни ҳамиша жангга шай қилиб тура оладиган командирлар керак.

Владимир Ильич Ленин биринчи ҳарбий курсларни битириб чиқувчиларга юборган табригида худди ана шу улуғ фикрни баён қилган эди. Владимир Ильич Ленин ўша вақтда давлатни бошқарувчи кадрларни ва Қуролли Кучлар учун командирларни тайёрлаш жуда катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидлаб қуйидагиларни ёзган эди: «Бундай администраторлар ва командирлар билан коммунизм ғалабаси таъмин қилинади». Шу сабабли биз ҳарбий академияларни битириб чиқувчиларнинг ҳар бир маросимини коммунизм иши тобора мустаҳкам гарантияланиб бораётганлигини исбот қилувчи воқеа деб нишонлаймиз.

Азиз ўртоқлар, сизлар учун шонли кунда — ҳарбий академияларни битириб чиқиш маросимида сизларни ўқишни тамомлаб чиққишингиз муносабати билан Коммунистик партия Марказий Комитети ва Совет ҳукумати номидан қизғин табриклашга ва қўшинлар сафида бундан буён олиб борадиган ишингизда, қийин, лекин Ватанимизни мудофаа қилишдек фахрли ишда сизларга катта муваффақиятлар тилашга ижозат бергайсиз!

Шу залда совет офицерлари ва қардош социалистик мамлакатларнинг офицерлари ёнма-ён ўтирганликларини кўриб турар эканмиз, дилимиз ифтихор туйғулари билан тўлиб тошади. Бу эса тош-метиндек мустаҳкам социалистик ўртоқчилигимизнинг, интернационал бирдамлигимизнинг ифодаларидан биридир! Сизлар бирга ўқидингиз, ҳарбий санъатни биргаликда эгалладингиз ва агар империалистлар халқларимизнинг тинч меҳнатини бузишга журъат этгудек бўлсалар, у ҳолда ҳаммангиз бир ёқадан бош чиқариб, ҳар қандай агрессорга қарши курашасиз. Социалистик мамлакатлардан келган жанговар ўртоқларимизни самимий табриклашга ва уларнинг ўз давлатлари қуролли кучларини, бутун социалистик ҳамдўстлик қуролли кучларини мустаҳкамлаш соҳасида самарали меҳнат қилишларини чин кўнгилдан тилашга ижозат бергайсиз!

Сизларнинг муаллимларингиз — академияларнинг профессорлари ва ўқитувчилари офицер кадрларнинг янги отрядини тайёрлаш учун кўп меҳнат сарф қилдилар. Булар ўз ишининг мутахассислари сифатидагина эмас, балки чин ватанпарварлар сифатида ҳам катта ҳурматга сазовор кишилардир. Уларнинг кўкраклари орден ва медаллар билан безатилган. Улар Ватан учун олиб борилган жангларда қонларини аямадилар, сизларни тарбиялаб ўстириш учун меҳнат ва вақтларини аямадилар. Улар янги командирларга ва сиёсий ходимларга замонавий ҳарбий фанни, олинган билимни ижодий тарзда қандай қўлланиш кераклигини чуқур ўргатдилар. Шу билан бирга улар жангларда чиниққан солдатларгина баҳам кўра оладиган бебаҳо хазиналарни саҳий кишилардек сизлар билан баҳам кўрдилар. Бу хазиналар — сўнмас ҳарбий руҳ, мардлик, сабот-матонатдан, улуғ Ленин байроғига садоқатли бўлиш ва бошқа олижаноб хислатлардан иборатки, бу хислатлар бўлмаса ҳозирги совет командирини тасаввур этиш мумкин эмас.

Шонли Армиямиз ва Флотимизга янги муносиб офицерлар корпусини тарбиялаб етиштираётган ҳарбий академияларнинг профессорлари, ўқитувчиларига, барча ходимларига КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети номидан самимий ташаккур изҳор қилишга ижозат бергайсиз!

Ўртоқлар!

Бутун халқимиз Совет Қуролли Кучларини ғоят севади ва ҳурматлайди. Бутун дунёда тинчликнинг мустаҳкам таянчи бўлган армиямизнинг мислсиз зафарлари Совет давлати тарихига ёрқин саҳифалар бўлиб ёзилди. Ишчи-деҳқонлар армияси Совет ҳокимиятининг дастлабки йилларида чет эл интервентларини ва ички контрреволюцияни тор-мор қилди. Бизнинг армиямиз Улуғ Ватан урушида Коммунистик партия раҳбарлигида жаҳоншумул-тарихий ғалабага эришди ва неча миллионлаб кишиларга фашизм асоратини тугатишга ёрдам берди.

Ҳозирги вақтда бизнинг халқимиз коммунистик жамият қуриш соҳасида тинч меҳнат билан, буюк ишлар билан банд. Совет экономикаси, совет фани, техникаси ва маданияти дадил ривожланмоқда. Мамлакатимизнинг кўп районлари етти йиллик планнинг саноат ишлаб чиқаришини ўстириш юзасидан берган топшириғини муддатидан илгари бажардилар ёки яқин орада бажарадилар.

Қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети март Пленумининг қарорларини амалга ошириш юзасидан кўп иш қилмоқдалар. Бу йил қишлоқ хўжалик ишлари уюшқоқлик билан ўтказилди, мамлакатимизнинг жанубида ҳозирданоқ ҳосил ўрим-йиғимига киришилди. Хусусан мамлакатнинг баъзи районларида об-ҳаво шароити ноқулай келганлигини эътиборга олганда, ишимизга якун ясаш учун ҳали фурсат бор, аммо қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининг фидокорона меҳнати ва Совет давлатининг индустриал қуввати ўзининг ижобий натижаларини беради, деб ҳисоблаш учун ҳамма асослар бор.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети ҳозирги вақтда планлаштириш ва саноат ҳамда қурилишни бошқариш системасини тубдан яхшилаш, халқ хўжалигида иқтисодий стимулларнинг ролини оширишга қаратилган тадбирларни тайёрлаш соҳасида катта иш қилмоқдалар. 1966 йил халқ хўжалик плани ва 1966—1970 йилларга мўлжалланган янги беш йиллик план ишлаб чиқилмоқда. Бунда миллий даромаддан анча яхши ва рационал фойдаланиш, индустриямизни янада ривожлантириш, халқаро вазиятни эътиборга олиб, мамлакатнинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини, енгил саноат ва озиқ-овқат саноатини юксалтириш, совет кишиларининг моддий фаровонлигини янада ошириш кўзда тутилмоқда.

Марказий Комитетнинг октябрь Пленумидан кейин бизнинг партиямиз давлат, хўжалик, партия қурилишига тааллуқли масалаларни ҳал этишда субъективизм ва импровизация элементларига изчиллик билан чек қўйиб бормоқда. Кейинги даврда амалга оширилган тадбирлар партиямиз ва ҳукуматимиз коммунизм қурилишининг энг муҳим масалаларига чуқурроқ ёндашаётганликларини исбот этади.

Аммо, экономикани янада такомиллаштириш ва халқимизнинг турмуш даражасини оширишнинг етилган проблемаларини ҳал этмоқ учун ҳали кўп иш қилиш керак.

Совет кишилари коммунистик қурилиш вазифаларини ҳал этиш билан бирга, тинчликни сақлашдан, халқаро хавфсизликни мустаҳкамлашдан астойдил манфаатдордирлар. Аммо, афсуски, империализм ҳали ҳам уруш хавфини туғдирмоқда. Империалистлар ўтказиб келаётган агрессия ва ҳарбий авантюралар сиёсати ер юзида тинчлик ва осойишталикка таҳдид қилмоқда.

Империализмнинг реакцион кучлари кейинги вақтларда иғвогарлик ишларини анча кучайтириб юбордилар. Америка Қўшма Штатларининг Вьетнамдаги агрессияси, уларнинг Доминикана халқи ички ишларига қурол кучи билан аралашаётганликлари, Конгодаги ва жаҳоннинг бошқа районларидаги таланчилик — сурбетларча ўзбошимчалик ва зўравонликни кўрсатувчи ана шу хуружларнинг ҳаммаси халқаро вазиятни кескинлаштириб юборди.

(Давоми иккинчи бетда).

Сўнгги соатда

● Яқин йиллар ичида совет энергетикаси дунёда тенги бўлмаган бир агрегат олади: КПСС XXII съезди номли металл заводида саккиз юз минг киловатт қувватга эга бўладиган бир валли буғ турбинасининг техника лойиҳаси ишлаб чиқилди. Гигант турбинанинг генератори Ленинграддаги «электросила» бирлашмасида лойиҳалаштирилмоқда.

● **КПСС XXII съезди номидаги Волга гидроэлектростанциясининг коллективи олти ойда пландан ташқари 324 миллион киловатт-соат энергия ишлаб чиқарди. Йиллик мажбурият ошириб бажарилди. Қудратли гидроагрегатлар тўла қувватига яраша ишламоқда.**

● Ер куррасидаги энг катта сунъий сув омбори бўлган Братск денгизига ҳозир бир юз олти миллиард кубометр сув ғамлаб қўйилди. Бу — Куйбишев, Волгоград ва Рибинск сув омборларидаги жами сув ҳажмига тахминан баравардир. Тайгадаги денгизнинг суви уч йилдан кейин лойиҳада кўрсатилган белгиларга етказилгач, унга 170 миллиард кубометр сув қамалади ва шу сув беш ярим минг квадрат километр майдонни ишғол қилади.

● **Минскдаги «Оргтехстрой» трестининг мутахассислари иккита беш тонналик юк машинасига жойлаштириладиган бетон қориштирувчи кўчма автомат завод яратдилар. Бу завод асосан қишлоқлардаги қурилиш ишларида фойдаланишга мўлжалланган. Завод ҳар соатда ўн икки кубометр қоришма тайёрлаб беради. Корхонани бир киши бошқаради.**

● ТОЖИКИСТОН ЖАНУБИДА ТОҒ ЕН БАҒРИДАГИ ҚУМСАНГИР ЯССИ ТОҒЛИГИДАГИ 8.500 ГЕКТАР ЕРНИ СУҒОРИШ УЧУН КУЧЛИ НАСОС СТАНЦИЯЛАРИ КАСКАДИ ҚУРИБ БИТКАЗИЛДИ

● **Саткадаги (Челябинск области) «Магнезит» заводида 170 метр узунликдаги янги айланувчи печь ишга тушди ва магнезит пишира бошлади.**

● *Львов областининг тарихини турли касб ва ёшдаги кишилардан иборат бўлган беш минг автор ёзмоқда. Бу китоб Улуғ Октябрнинг эллик йиллигига бағишланади.*

Львов областининг ёрқин йилномаси бошқатдан яшариб кетган ўлкадаги катта-катта ўзгаришлардан ҳикоя қилади. (ТАСС).

ТАСС АХБОРОТИ

«КОСМОС-70» ПАРВОЗДА

1965 йил 2 июлда Совет Иттифоқида Ернинг навбатдаги сунъий йўлдоши «Космос-70» учирилди.

Йўлдош ичига 1962 йил 16 мартда ТАСС эълон қилган программага мувофиқ, космик фазони тадқиқ қилишни давом эттиришга мўлжалланган илмий аппаратлар ўрнатилган.

Йўлдош параметрлари қуйидагича бўлган орбитага чиқарилди:

Айланишининг дастлабки даври 98,3 минут;

Ер сатҳидан максимал узоқлашуви (апогейида) — 1154 километр;

Ер сатҳидан минимал узоқлашуви (перигейида) — 229 километр;

орбитанинг оғиши 48,8 градус.

Йўлдошда илмий аппаратлардан ташқари, 20,005 ва 90,022 мегагерц частоталарда ишловчи радиопередатчик; орбита элементларини аниқ ўлчайдиган радиосистема; приборлар ва илмий аппаратларнинг иши тўғрисидаги маълумотларни Ерга юбориб турувчи радиотелеметрик система бор.

Йўлдошга ўрнатилган аппаратлар нормал ишлаб турибди. Координациялаш-ҳисоблаш маркази олинаётган ахборотларни ишлаб чиқмоқда.

МУСОБАҚАДОШЛАР ХОРАЗМДА

Мусобақадош Қорақалпоғистон АССРнинг 18 кишидан иборат ўзаро текшириш бригадаси 3 июлда Хоразм областига келди. Бригадага Қорақалпоғистон АССР Олий Совети Президиумининг Раиси Д. Ешимбетов бошчилик қилмоқда. Ўзаро текшириш бригадаси аъзолари группаларга бўлиниб область районларига жўнаб кетишди.

ХАЛҚ БИЛАН АРМИЯ ЯКДИЛ

(Боши биринчи бетда).

Ҳозирги кунда Америка Қўшма Штатлари империализми реакция ва агрессиянинг асосий таянчи бўлиб майдонга чиқмоқда. Ғарбий Германия империалистлари АҚШ империализми билан маҳкам иттифоқ тузиб олган. Ғарбий Германиянинг реваншчиликдан иборат сиёсий йўли ва унинг ҳар қандай қилиб бўлса ҳам, ядро қуролини ўз қўлига олиш йўлидаги интилишлари Европа халқларининггина эмас, балки бошқа қитъалар халқларининг ҳам осойишталигини хавф остида қолдирмоқда.

Биз буни эътиборга олмай қололмаймиз. Маълумки, КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукумати бундан тегишли хулосаларни чиқариб олмоқдалар.

Тинчлик душманларининг хатарли кирдикорлари муносабати билан Ватанимизнинг мудофаасини янада мустаҳкамлаш ва бутун социалистик ҳамдўстликнинг хавфсизлигини мустаҳкамлаш тўғрисида ғамхўрлик қилиш биринчи даражали аҳамиятга эга бўлиб қолмоқда. Тарихий тажриба бизга бундай деб таълим беради: бизнинг армиямиз нечоғли кучли бўлса, бизнинг ҳушёрлигимиз нечоғли юксак даражада бўлса, чегараларимизда тинчлик шунчалик мустаҳкам бўлади, планетамизда тинчлик шу қадар барқарор бўлади. Биз буни яхши билиб олганмиз. Улуғ Ватан уруши тажрибаси ҳам бизга шуни ўргатди. Бу уруш ғолибона тамом бўлган куннинг йигирма йиллигини яқинда байрам қилдик. Биз шу нарсага аминмиз ва жуда чуқур аминмизки, Совет Армияси ҳар қандай агрессорнинг халқимиз тинч меҳнати ва осойишталигини бузишга қаратилган ҳирсини тийиб қўя олади.

Бизнинг армиямиз меҳнаткашларнинг манфаатларини ҳимоя қилмоқда, бизнинг армиямиз халқ билан чамбарчас боғланган бўлиб, социалистик Ватанимизнинг буюк иқтисодий ва сиёсий куч-қудратига таянади. Халқ билан чамбарчас алоқа, халққа фидокорона хизмат қилиш армиямизнинг кучига куч қўшмоқда.

Армиямизнинг кучи унинг шахсий составининг юксак ғоявийлигида, совет жангчиларининг коммунизм улуғ ишига чексиз садоқатидадир. Коммунистлар ва комсомоллар армиянинг жанговар ўзагидир: Қуролли Кучлар офицерлар составининг 90 проценти Коммунистик партия ва Ленин комсомолининг аъзоларидир. Бу, куч — ўртоқлар, армияни монолит ва жанговар армияга айлантирадиган ғоят катта кучдир.

Армиямизнинг кучи шундаки, унинг ажойиб шахсий состави, яхши тайёрланган тажрибали офицерлар корпуси бор. Коммунистик партия ва Совет ҳукумати бу армияга ҳамиша эътибор ва ғамхўрлик қилмоқда.

Бошқа социалистик мамлакатларнинг армиялари каби бизнинг армиямиз ҳам мақсад ва идеалларнинг бирлигига асосланган мустаҳкам жанговар иттифоқимиз туфайли кучлидир. Социалистик лагерда ихтилофлар рўй беради деб авантюристик режаларни тузаётган кишилар жуда қаттиқ хато қиладилар. Европадаги социалистик мамлакатларнинг Варшава шартномаси ташкилотида ўз ифодасини топган жанговар ҳамдўстлиги кўпданоқ халқлар тинчлиги ва хавфсизлигининг салмоқдор, мустаҳкам омили бўлиб қолди. Варшава шартномасига асос қилиб олинган принциплар бу шартномада қатнашувчи мамлакатларнинг хоҳиш-иродасини ва ҳарбий авантюралар ишқибозлари йўлида мустаҳкам ғовни вужудга келтиришга тайёр эканликларини акс эттиради.

Совет халқи қаттиқ туриб ҳимоя қилаётган олижаноб мақсадлар туфайли барча мамлакатлардаги прогрессив кишилар унга меҳр-муҳаббат билан қарамоқдалар. Биз пролетар интернационализмининг ленинча принципларига, партиямиз Программасининг озод бўлиш учун курашаётган ёки мустамлакачилик сиртмоғини улоқтириб ташлаган халқлар билан қардошларча иттифоқ бўлиш тўғрисидаги қоидасига амал қилмоқдамиз. Биз, империалистик золимларга қарши, ҳар қандай шаклдаги мустамлакачиликка қарши курашаётган халқларга ёрдам бермоқдамиз ва бундан буён ҳам ёрдам бераверамиз.

Ўртоқлар!

Ҳарбий иш соҳасида ҳозир жуда чуқур сифат ўзгаришлари рўй бермоқда. Бу ўзгаришлар ўз аҳамияти ва ўз оқибатлари жиҳатидан тарихда шу вақтгача бўлган ўзгаришларнинг ҳаммасидан устун туради. Ракета-ядро қуролининг пайдо бўлиши, армияларнинг замонавий хилма-хил ва энг мураккаб техника билан мисли кўрилмаган даражада таъминланганлиги Совет Қуролли Кучлари қурилиши вазифаларини ҳал этишга янгича ёндошишни талаб этди.

Бизнинг халқимиз, Совет давлати Қуролли Кучларни энг янги техника ва қурол-яроғлар билан таъминлаш учун зарур маблағларни ажратиб бермоқдалар. Бизнинг талантли олимларимиз, конструкторларимиз, инженерларимиз ва ишчиларимиз Ватанни мустаҳкам ҳимоя қилиш ишига ўз меҳнатлари самарасини қўшмоқдалар. Уларнинг иш натижаларини гитлерчилар Германияси устидан қозонилган Ғалаба кунининг йигирма йиллиги шарафига ўтказилган ҳарбий парадда қисман кўриш мумкин эди. Бу парадда совет қуроли ва техникасининг баъзи нусхалари кўрсатилди, совет қуроли ва техникасининг энг сўнгги нусхалари намойиш қилинмади. Ўртоқлар, сизлар буни бошқалардан кўра яхшироқ биласиз.

Биз қуруқликдаги қўшинларимиз учун, мамлакатни ҳаво ҳужумидан мудофаа қилувчи қўшинлар учун, авиация ва флот учун, хусусан стратегик аҳамиятга эга бўлган ракета қўшинлари учун қурол-яроғларнинг, шу жумладан ядро қуролининг энг янги турларини вужудга келтириш соҳасида катта муваффақиятларга эришдик.

Чет мамлакатларнинг баъзиларида АҚШ стратегия қуроли соҳасида гўё СССРдан ўзиб кетди, деб ҳали ҳам шовқин-сурон кўтарилмоқда. Бу кампания матбуот саҳифаларидагина олиб борилмаётир. Америка Қўшма Штатлари ҳукуматида юқори лавозимларни эгаллаган кишилар ҳам бу кампанияга актив қўшилдилар. Бу эса, аввало, СССРга қарши қаратилган ва бошқа мамлакатларнинг эркесевар халқларини чўчитишни кўзда тутган ва кўпданоқ миси чиқиб қолган ядро қуроли билан дўқ қилиш сиёсатига далда беришга навбатдаги уринишдан бошқа бир нарса эмас.

Бутун дунёга аёнки, бизнинг куч-қудратимиз мақтовларга ва жуда кўп далиллар келтиришга муҳтож эмас. Мақтанчоқлик бизга ёт бир нарсадир. биз ҳеч кимга таҳдид қилишни истамаймиз. Аммо шуни айтиб ўтиш зарурки, Совет Иттифоқининг ракета-ядро қудрати тўғрисида Ғарбда келтирилаётган рақамлар ва қилинаётган мўлжаллар бу рақам ва маълумотларни тузиб чиқувчиларнинг ва жумладан империалистик давлатлар разведкаларининг бехабар эканликларини исбот қилади. Биз жуда аниқ қилиб шуни айтамизки, ҳарбий потенциалимизнинг кучратига шундай баҳо бериш асосида мамлакатимизга қарши агрессив ҳаракат қилиш йўлидаги ҳар қандай уриниш шундай ҳаракатларнинг ташаббускорларини ҳалокат гирдобига ташлайди.

Бу ерда Совет Иттифоқи ихтиёрида бўлган қитъалараро ракеталар ва орбита ракеталарининг сони тўғрисидаги конкрет маълумотларни келтириб ўтиш зарурати йўқ. Фақат бир нарсани айта оламан: бу ракеталарнинг сони ҳар қандай агрессорга, агрессорларнинг ҳар қандай группасига абадий зарба беришга етарлидир, тамомила етарлидир.

Биз ўз ракеталаримиздан хурсандмиз.

Бу ракеталарнинг ғоят мустаҳкамлиги ва дарҳол учириб юбориш учун шай қилиб қўйилганлиги — уларнинг техника жиҳатидан юксак даражада такомиллаштирилганлиги натижасидир. Стратегик ракеталарни учириш учун стартларнинг жуда хилма-хил типларидан — қуруқликдаги, ер остидаги, сув остидаги стартлардан, стационар, шунингдек ҳаракатчан стартлардан, шу жумладан ўзи юрар стартлардан фойдаланиш армиямиз ракета қўшинларининг маневр қилишини ва тутқич бермаслигини таъминлайди.

Маълумки, биз ракета ҳужумига қарши мудофаа воситаларини вужудга келтириш соҳасида жиддий муваффақиятларга эришдик. Кейинги вақтларда бу мудофаанинг самарасини кескин суратда оширган янада муҳим чоралар кўришга муваффақ бўлдик.

Биз ракета-ядро қуролига алоҳида эътибор бериш билан бирга, қурол-яроғларнинг одатдаги турлари ҳали ҳам катта роль ўйнаётганлигини эсдан чиқарганимиз йўқ. Бизнинг армиямиз энг янги танк, авиация, артиллерия техникаси билан ва бошқа техника билан доим қуроллантирилмоқда.

Ўртоқлар!

Академияларимизни битириб чиқувчилар билан ҳозирги учрашув эсда қоладиган ажойиб бир хусусиятга эга. Сизлар шу билан бахтлисизки, айни бир йил ичида диплом ҳам, «1941—45 йиллардаги Улуғ Ватан урушида қозонилган ғалабанинг йигирма йиллиги» юбилей медалини ҳам олмоқдасиз. Ватан улуғ ғалаба хотираси учун сизларни шу медаль билан мукофотлади. Хуллас, академияларни битириб чиқиш маросимингизни юбилей маросими, герман фашизми устидан қозонган тарихий ғалабамизнинг йигирма йиллигидаги битириб чиқиш маросими деб тўла асос билан аташ мумкин.

Ана шу буюк ғалаба тўғрисидаги хотира медалини кўкракка тақиб юриш, ғалабанинг йигирма йиллигида академияларни тамомлаб чиқиш катта шарафдир. Шу билан бирга бу мукофот урушда ҳалок бўлган ва ҳозирги вақтда барҳаёт миллионларча солдат ва офицерларнинг, партизанларнинг, ишчиларимиз, колхозчиларимизнинг, совет интеллигенцияси вакилларининг шонли жанговар традицияларини муносиб суратда давом эттириш каби фахрли бурчни ҳам сизнинг зиммангизга юклайди. Улар Совет Ватанининг бахти ва озодлиги учун, коммунизм учун ўлимдан ҳам қўрқмай жанг қилиб, инсоният тарихида мисли кўрилмаган қаҳрамонона курашлари билан улуғ ғалабани қўлга киритган эдилар.

Партия ва Совет ҳукумати, бутун совет халқи шу нарсага қаттиқ ишонадиларки, сизлар ўз акаларингиз, ота ва боболарингиз ҳарбий ва меҳнат шуҳратининг муносиб ворислари эканлигингизни ўз ҳаётингиз, ўз меҳнатингиз билан, агар лозим бўлиб қолса жанг майдонларидаги жасоратингиз билан исбот қиласиз. Ўтган урушнинг бениҳоя оғир машаққатларига бардош берган кекса авлод кишилари сизларга, Улуғ Ватан урушининг донгдор командирлари ўрнини босаётган кишиларга ифтихор билан назар солмоқдалар.

Партиямиз Марказий Комитети ва Совет ҳукумати шунга аминдирларки, сизлар Қуролли Кучларимиз саркардалари ўтган авлодларининг ҳамма ютуқларини шараф билан мерос қилиб оласиз ва шу билан бирга, Ватанимизнинг шон-шуҳрати йўлида бу ютуқларни янада кўпайтириб, янги юксак босқичга кўтарасиз, дадил олға борасиз, консерватизм, қолоқлик ва эскиликнинг ҳамма кўринишларига қарши муросасиз кураш олиб борасиз.

Империалистлар уруш бошлашга тайёрланганларида ўз армияларини янги қурол-яроғлар ва ҳарбий техника билан таъминлашларини, ўзларининг агрессив планларини амалга ошириш стратегияси ва тактикасини ишлаб чиқишларини эътиборга олмаслик хато бўлур эди. Барча ҳарбий кадрларимиз бундан буён ҳам ҳозирги замон талаблари даражасида туриш учун кибрланиб кетмасликлари керак, доим ўқиб ўрганишлари, эҳтимол тутилган душманларни билиб туришлари керак, қудратли техникамизни қунт билан ўрганишлари керак, токи лозим бўлиб қолган пайтда бу техникадан моҳирлик билан фойдалансинлар.

Ўртоқлар!

Бизнинг армиямиз ўзининг қудратли техникаси билангина эмас, балки, аввало, ўз кишилари билан кучлидир. Шу сабабли, офицер бутун куч-ғайратини кишилар билан ишлашга, уларни тарбиялашга сарф қилмоғи керак. Эндиликда армия ва флотга билимли кишилар келмоқдалар. Улар мураккаб ҳарбий техникани қисқа вақт ичида ўзлаштириб олишга, бу техникани ишлатиш ва ундан фойдаланиш малакасини ҳосил қилишга қодирдирлар. Бу эса офицернинг энг мураккаб вазифаларни муваффақиятли ҳал этишига ёрдам беради, аммо, айни вақтда офицернинг шахсий тайёргарлигига бўлган талабларни ҳам оширади. Офицер ўзига бўйсунган кишилар учун командиргина бўлиб қолмай, балки хизматда ва турмушда ўрнак кўрсатувчи ҳурматли катта ўртоқ бўлган тақдирдагина раҳбар сифатидаги ўз обрўсини сақлаб, мустаҳкамлай олади.

Армиямизнинг ҳаётида яккабошчилик муҳим аҳамиятга эга. Яккабошчилик қўшинларни қаттиққўллик билан ва эпчил бошқаришни, пухта уюшқоқлик ва интизом бўлишини, қўшинларнинг жанговар тайёргарлиги, жангчиларни ўқитиш ва тарбиялаш учун командирларнинг шахсий жавобгарлигини оширишни таъминлайди. Барча командирлар, сиёсий органлар ва партия ташкилотлари яккабошчиликни янада мустаҳкамлаш ва командирларнинг обрўсини ошириш тўғрисида доим ғамхўрлик қилишлари лозим.

Совет Армиясида яккабошчилик партиявий асосга қурилади. Бунинг маъниси шуки, командир доим партия ва комсомол ташкилотларига таяниб иш кўриши, қисмлар ва кемаларнинг жанговар тайёргарлигини кучайтириш учун уларнинг сафарбар қилувчи кучи ва обрўсидан, ижодий активлигидан тўла фойдаланиши лозим. Партиявий-сиёсий иш совет офицери фаолиятининг таркибий қисмидир.

Ўртоқлар!

Сизлар академияларни тамомлаб чиқдингиз, аммо сизларнинг ўқишингиз бу билан тамом бўлмайди. Замона билан бирга бориш учун ўқиш йилларида ҳосил қилган билимлар билан чекланиб қолиш ярамайди, хусусан армия тобора янги мураккаб қурол-яроғларни узлуксиз олиб турганлиги учун ҳам ана шу билимлар билан чекланиб қолиш ярамайди. Сизлар бундан буён ҳам ҳарбий фан тараққиётини эътибор билан кузатиб туришингиз, бу фан ютуқларини жанговар хизмат практикасига жорий қилишингиз керак. Шу билан бирга, сизнинг амалий ишларингиз қўшинларни ўқитиш ва тарбиялашнинг янги, илғор методларини тўплаш ва ишлаб чиқиш учун жуда катта имкониятлар яратиб беради.

Марксизм-ленинизм таълимоти бизнинг бутун ҳаётимиз ва бутун ишимизда доим тўғри компас бўлиб келди ва бундан буён ҳам шундай бўлиб қолади. Биз йўлбошчимиз ва устозимиз Лениннинг геннал асарларига доим мурожаат қилишимиз, бу асарларни ўрганишимиз ва уларга амал қилишимиз керак. Кадрларимизнинг партия сиёсатини тушунишлари ва билишлари ҳамда бу сиёсатни қунт билан амалга оширишлари ғоят муҳимдир.

Ленин васиятларига содиқ бўлган бизнинг партиямиз ва Совет ҳукуматимиз тинчлик сиёсатини ўтказиб келмоқдалар. Биз мустаҳкам тинчлик учун, халқларни мустамлакачилик зулмидан озод қилиш учун, демократия ва социализм учун курашаётган барча кучларни жипслаштиришнинг изчил тарафдорларимиз. Биз турли ижтимоий тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшаш принципларини амалга ошириш, жаҳон термоядро урушининг олдини олиш учун курашмоқдамиз. Бизнинг мамлакатимиз қуролланиш пойгасини тўхтатиш учун, ядро қуролини тақиқлаш учун, ёппасига ва батамом қуролсизланиш учун бундан буён ҳам курашаверади.

Бизнинг тинчлик ишига садоқатимиз мамлакат мудофаасига энг зўр эътибор ва ғамхўрлик билан қарашга зид бўлмай, балки, аксинча, шуни кўзда тутади. Владимир Ильич Ленин бизга бундай таълим берган эди: «Ватанни ҳимоя қилишга, Социалистик Совет Республикасини ҳимоя қилишга жиддий, астойдил, оғишмай тайёрланингиз!». Биз улуғ йўлбошчимизнинг қуйидаги гапларини ҳам доим эсда тутамиз: мамлакатни мудофаага тайёрламоқ учун «ховлиқиш, чақириқ» эмас, балки «кенг кўламда узоқ вақтли, қаттиқ, зўр бериб ва интизомли иш олиб бориш» талаб этилади. Партия Лениннинг ана шу васиятларини муқаддас билиб бажармоқда. Партия ҳарбий кадрларни, барча совет кишиларини шу руҳда тарбияламоқда.

Бизнинг халқимиз, Коммунистик партия, Совет ҳукумати ўз Ватанининг иқтисодий ва мудофаа қувватини мустаҳкамлаш учун кучларини аямайдилар. Бизнинг Қуролли Кучларимиз совет кишиларининг тинч меҳнатини мустаҳкам қўриқламоқдалар ва ўз бурчларини бажаришга шай бўлиб турибдилар!

Азиз ўртоқлар, ҳарбий академияларни битириб чиқишингиз билан сизларни яна бир марта чин кўнгилдан табриклашга ва ҳаммамиз учун муқаддас бўлган иш — Социалистик Ватанимизнинг, совет халқимизнинг, коммунистик қурилишдан иборат улуғ ишимизнинг бутунлай хавф-хатарсиз бўлишини таъминлаш йўлида ўз постларингизда шараф билан хизмат қиласиз, деб ишонч билдиришга ижозат бергайсиз!

Азиз ўртоқлар, сизларга катта муваффақиятлар тилаймиз!

* * *

Л. И. Брежневнинг нутқи зўр эътибор билан тингланди ва бир неча марта қарсаклар билан бўлиниб турди.

Ҳарбий-ҳаво академиясини битириб чиққан капитан В. Ф. Ворожейкинга сўз берилади. У, ҳарбий кадрлар тайёрлаш тўғрисида оталарча зўр ғамхўрлик қилаётганликлари учун Коммунистик партия ва Совет ҳукуматига чин кўнгилдан миннатдорчилик билдирди. Ватан, халқ бизга меҳнаткашларнинг жаҳонда биринчи Ватанини, Улуғ Октябрь ғалабаларини ҳимоя қилишни ишониб топшираётганлигини ҳар биримиз яхши англаб турибмиз, деди ўртоқ Ворожейкин. Биз бу ишончни шараф билан оқлаймиз.

СССР Қуролли Кучлари Бош штаби ҳарбий академиясини битириб чиққан, Венгрия халқ армиясининг полковниги Лайош Телеки сўз олади. У, социалистик мамлакатлар армияларининг совет ҳарбий академияларини битириб чиққан офицерлари ва генераллари номидан КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукумати шарафига табрик хитоблари айтади. Ҳарбий академияларда, дейди у, биз абадий барҳаёт марксизм-ленинизм таълимотини, Совет Қуролли Кучларининг бой жанговар тажрибасини, янги ҳарбий техника ва қурол-яроғларни ўргандик ҳамда илғор ҳарбий фан принципларини ўзлаштириб олдик. Биз ўз юртимизга бориб, бутун куч-ғайратимизни халқларимиз ва социалистик мамлакатлар қуролли кучлари ўртасидаги дўстликни янада мустаҳкамлашга, бутун социалистик лагерь хавфсизлигини мустаҳкамлашга сафарбар қиламиз.

Дзержинский номидаги ҳарбий инженерлик академияси кафедрасининг бошлиғи, техника фанлари доктори, профессор генерал-майор Л. И. Карпов нутқ сўзлайди. У, ҳарбий академияларнинг профессорлари ва ўқитувчилари бундан буён ҳам ўзларининг бутун куч ва ғайратларини, бутун тажриба ва билимларини офицерлар тайёрлаш ва тарбиялашга сарфлай берадилар, деб ишонтиради.

Москва ишчилари номидан гапирган Владимир Ильич номидаги завод слесари, коммунистик меҳнат зарбдори С. А. Антонов, пойтахт области колхозчилари номидан гапирган Ленин районидаги Горький номли колхоз раиси В. Ф. Исаев, қаҳрамон шаҳар интеллигенцияси номидан гапирган СССР Фанлар академияси радиотехника ва электроника институтининг директори, академик В. А. Котельников ҳарбий академияларни битириб чиқувчиларга самимий табрик сўзлари билан мурожаат қиладилар. Улар совет халқи билан унинг армияси ўртасидаги мустаҳкам алоқа тўғрисида гапирдилар, академияларни битириб чиққан кишиларга Ватанга хизмат қилиш, Совет Қуролли Кучларининг қаҳрамонона жанговар традицияларини кўпайтиришдек фахрли ва олижаноб ишда муваффақиятлар тиладилар.

ВЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари С. П. Павлов академияларни битириб чиқувчиларни комсомоллар ва ёшлар номидан табриклади. Армия, деди у, яхши тарбия мактабидир. Совет Ватанининг ёш ватанпарварлари ҳарбий хизматни ўтаб бўлганларидан сўнг барча ёшлар билан биргаликда Коммунистик партия ва Совет ҳукумати ўртага қўйган вазифаларни ҳал этишда актив қатнашмоқдалар.

* * *

Пировардида СССР Мудофаа министри, Совет Иттифоқи маршали Р. Я. Малиновский нутқ сўзлади. У илиқ қабул маросими учун партия Марказий Комитетига ва Совет ҳукуматига ҳарбий академияларни тамомлаб чиқувчилар ва профессор-ўқитувчилар состави номидан чуқур миннатдорчилик изҳор этди.

Бу учрашув, деди министр, партиямиз ва ҳукуматимизнинг қуролли кучлар ҳақида зўр ғамхўрлик қилаётганлигини ифода этади. Ҳар биримиз қаерда ва қандай лавозимда ишламайлик, ана шу учрашув таассуроти билан улуғ Ватанимизни ҳимоя қилиш учун энг кўп куч ва ғайрат сарфлаймиз. Қабул маросимида халқ демократияси мамлакатларининг офицерлари ҳам бор. Бу эса, социалистик лагерь мамлакатлари — армияларининг бирлиги ва жанговар ҳамдўстлигини янада мустаҳкамлаш тўғрисида КПСС ва Совет ҳукумати доимо ғамхўрлик қилаётганлигидан далолат бериб турибди.

Интернационал бурчига ва ўз мажбуриятларига содиқ бўлган Совет Қуролли Кучлари ўз қуролдош биродарлари — социалистик лагерь мамлакатларининг армияларига ёрдам кўрсатишга ва биргаликда куч-ғайрат сарфлаб, ҳар қандай агрессорга зарба беришга ҳамиша тайёрдирлар.

СССР мудофаа министри ўз нутқини сўнмас шон-шуҳратларга қопланган ғолиб Совет Қуролли Кучлари шарафига, социалистик лагерь мамлакатлари армияларининг бирлиги ва жанговар ҳамдўстлиги шарафига, барча ғалабаларимизнинг ташкилотчиси ва илҳомчиси бўлган КПСС шарафига айтилган табрик сўзлари билан тамомлади.

Олий ҳарбий ўқув юртларини битириб чиқувчиларнинг Коммунистик партия ва Совет ҳукумати раҳбарлари билан учрашуви ғоят сидқидил ва самимий вазиятда ўтди. Бу учрашув мамлакатимизда СССР Қуролли Кучларига нақадар зўр ғамхўрлик қилинаётганини кўрсатди.

Қабул маросими қатнашчилари учун катта концерт қўйиб берилди. (ТАСС).

ПАРТИЯ ТУРМУШИ

БУЛОҚ СУВИДЕК МУСАФФО БЎЛАЙЛИК

Ҳамроқул ТУРСУНҚУЛОВ,

Ўзбекистон ССРдаги «Шарқ юлдузи» колхозининг раиси, уч марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони

□ □

Мен ёши ўтиб қолган кишиман: ҳаётнинг аччиқ-чучугини татиб келаётганимга етмиш йилдан ошди. Умримда кўпдан-кўп кишиларни кўрдим. Мана шунинг учун ҳозир одамни беҳад бахт-саодатга эриштирадиган нарса нима, деган гапни хаёлимдан ўтказсам, ҳамиша кишиларга хизмат қилишдир, дейман доимо ўз-ўзимга.

Ҳар биримиз халқнинг бир урвоғимиз, бинобарин, ўз ишларимиз, хатти-ҳаракатларимиз, бутун умримиз учун халқ олдида жавобгармиз. Улуғларнинг энг улуғи Ленин халқдан ўрганишни канда қилган эмас эди. У тузган партия меҳнат аҳлида бор бўлган энг яхши фазилатларнинг ҳаммасини — меҳнат аҳлининг ақл-заковати ва куч-қувватини, ғайрати ва ғалаба йўлидаги иродасини, порлоқ истиқболга муттасил интилишини ўзида мужассамлаштирган.

Мен коммунистман. Бу менинг ифтихоримдир. Ленин партиясининг аъзоси бўлиш — шарафли ва ғоят масъулиятли иш. Аммо, мен икки ҳисса ортиқ масъулият сезаман ва ҳис қиламан, зотан партия, халқ одамларга раҳбарлик қилишни менга ишониб топшириб қўйишган, раҳбарлик қилиш учун эса маънавий ҳуқуққа эга бўлиш керак.

Ўзбекистонда Йўлдош Охунбобоев деган ажойиб киши бор эди, у — фидокор, ниҳоятда софдил коммунист, ҳамма ҳурмат қиладиган раҳбар эди. Мен республикани бирга айланиб юрган пайтларимизда у билан неча марталаб ҳамсуҳбат бўлганман. Шундай суҳбатлардан бири яхши эсимда. Фарғона водийсига, менинг туғилган қишлоғим Водилга борган эдик. Минг яшар чинор тагида ўтирардик. Азамат дарахтнинг илдизлари остидан ниҳоятда шаффоф, зилол сувли бир булоқ оқиб чиқарди. Йўлдош Охунбобоев кумушсимон сувнинг оқишига зеҳн солиб, булоққа анча қараб қолди, кейин ўйчанлик билан бундай деди:

— Большевик, айниқса раҳбар мана шу булоқ сувидек мусаффо, шаффоф бўлиши керак.

Кишини ажаблантирадиган даражада содда ва нуроний, фарғоналик камбағал деҳқоннинг ўғли, Ўзбекистон Марказий Ижроия Комитетининг биринчи Раиси бўлган мана шу одамнинг ўз ҳаёти ҳам тоғдаги мусаффо булоқ сувига ўхшаш эди.

Булоқ сувидек мусаффо бўлиш... Бунинг маъноси доимо, ҳамма ишда камтаринлик кўрсатиш, ўзига нисбатан ғоят талабчан бўлиш, ўзингга заррача ҳам пишанг бермаслик, демакдир, мен — раҳбарман, бинобарин, бошқалар қилиши мумкин бўлмаган ишни мен қила беришим мумкин, деб ўйлашдан хатарли нарса йўқ. Йўқ, башарти, сен раҳбар бўлсанг, сенга қўйиладиган талаб ҳам айрича, каттароқ бўлади. Сен элнинг кўзидасан. Ҳамма сенга қараб туради, бор-ди-ю, оғизда бир гапни айтиб, амалда бошқача иш тутадиган бўлсанг, сенинг даъватларингга ким ишонади, ким сенинг барингдан тутади. Сўз билан ишнинг бир бўлиши — ленинча гўзал фазилатдир.

Партиямиз коммунизм ишига садоқатли бўлган қанчадан-қанча яхши раҳбар ходимларни тарбиялаб вояга етказганини кўриб турибман. Одамлар шундай ходимларни қадрлашади, уларга ихлос билан қарашади. Масъулиятли соҳада туриб, куч-қувватини аямасдан Ватан бахт-саодати учун меҳнат қилаётган, ўзининг бутун ғайратини, билимини, тажрибасини Ватанга сарфлаётган кишини қадрламасдан бўладими, ахир. Беғараз, онгли равишда ишлаш билан киши элнинг самимий ҳурматини қозонади.

Хўш, ана шу раҳбарлар кимлар? Халқнинг пушти камаридан бўлган кишилар, ишчи, деҳқон, меҳнаткаш интеллигенция фарзандларидир. Улар халққа садоқат билан ҳалол хизмат қилмоқдалар. Уларнинг раҳбар бўлиб қолаётганликларига сабаб шуки, умумхалқнинг иши тўғрисида астойдил жон куйдираётганликлари, ўзларининг қобилиятлари, билимлари, меҳнатсеварликлари, одамларга меҳрибонликлари билан ажралиб турадилар.

Раҳбарликка кўтариб қўйиш — муваффақиятли қилинган меҳнат эвазига рағбатлантириш, деган гап эмас. Бу, аввало, кишининг қобилиятини, маҳоратини, билимини, тажрибасини тан олиш, унинг умумий иш учун жавобгарлигини ошириш демакдир. Бир кишини кўтариб қўйиш билан унга ишонч билдириб, шундай дейдилар: Сен ўзингнинг анча дуруст ходим эканлигингни кўрсатдинг,—эҳтиёт бўл, янги, илгаригидан қийинроқ лавозимда бўлганингда, бизнинг юзимизни ерга қаратиб қўйма. Мана шу ишончни эсдан чиқармаслик ва уни ардоқлаш керак.

Мен ўз умримда ҳар хил ходимларни кўрдим. Шулар орасида тасодифан кўтариб қўйилганлари ҳам бор эди — бундай одамлар аксар узоқ тура олмади, турмушнинг ўзи уларни бир чеккага суриб қўйди. Қобилиятли, ҳатто талантли ходимларни ҳам кўрдим. Шулардан қайси бири ўзини одамлардан баланд олиб, оммадан ажралиб қолди дегунча, обрўсини йўқота бошлар ва энг мўътабар нарсадан — эл назаридан қола бошлар эди.

Бундай қарасанг, баъзи раҳбар гўё жон-жаҳди билан фойдали иш қилишга тиришаётгандек, иш тўғрисида жон куйдираётгандек бўлиб кўринади, лекин айни замонда атрофидагиларга калондимоғлик билан қарайди, кўриб қўйинглар, мен сизлардан баланд турибман, дегандек бўлади, эпини топиш билан амалини пеш қилаверади. Бундай киши эртами-кеч албатта муваффақиятсизликка учрайди. Коллективнинг ҳамма хизматларини ўзиники қилиб кўрсата бошлаган кишининг шўри қурсин!

Кўксимда учта Олтин юлдузим бор. Яшириб нима қилдим, Ватан топширган олий мукофотларни тақиб юриш — ёқимли. Ҳа, ёқимли... Рўпарангдан келаётган ҳар бир киши ҳурмат билан боқади, иззат-икром билан салом бериб ўтади.

Кунлардан бир куни ўз мукофотларимга қараб завқланаётганимни сезиб қолдим. Шу заҳоти ўз-ўзимга: шошма, ахир, бу фақат сенинг мукофотларингми? Ахир, бу мукофотлар фақат сенинг шахсий меҳнатинг учун берилганми? Йўқ, азизим Ҳамроқул, кеккайма. Кун уззукун саҳарлаб уйғониб, пахта далаларига ошиққан фақат ёлғиз бир сен эмас. Мўл ҳосил олишга эришган ҳам ёлғиз сен эмас,— дедим.

Бизнинг Ўзбекистонда юз берган бир воқеа сира хаёлимдан кўтарилмайди. Бир вақтлар Сулаймон Қурбонов деган одамнинг номини эшитмаган киши республикада йўқ бўлса керак. У, Бухородаги «Октябрь» колхозига кўп йиллар бош бўлиб турди. У ҳамма нарсага: ҳурматга, шуҳратга, иззат-икромга эришган эди. Таржимаи ҳоли ҳам яхши: темир йўлчининг ўғли, босмачи шайкаларга қарши кураш қатнашчиси бўлган. Лекин...

Суд боряпти. Қора курсида жуссадор, мукчайган бир киши ўтирибди. Бир вақтлар забардаст ва хушчақчақ бўлган бу одам ҳозир бошини кўтара олмайди. Овозида аввалги дадиллик ҳам йўқ. Энди у илгариги Қурбоновга сира ўхшамайди! Хўш, нима гап ўзи? У бу ерда нима қилиб ўтирибди?

«Октябрь» колхозининг раиси кечирилмайдиган гуноҳ қилиб қўйди: у ўзининг атрофидаги кишилар билан халқнинг пулини кўкка совурди. Залда ўтирар эканман, шундай луқмаларни эшитиб қолдим: «Бу қанақаси?! Илғор раис эди-ку. Ишчан одам эди. Қаҳрамон эди. Ҳеч нарсадан ҳеч нарса йўқ...».

Йўқ, бундай эмас, мана нима бўлганини эшитинг. Ҳамма воқеа бирданига бошлангани йўқ.

Сулаймон яшаб меҳнат қилган Сайёд қишлоғи Зарафшон дарёсининг этагига жойлашган. Бир замонлар у жойлар бошдан-оёқ ботқоқликлардан иборат эди. Колхозга уюшган деҳқонлар ерни қамишдан тозалашди, захини қочиришди ва инсонга наф етказадиган қилишди. Улар ўз номи билан Қоракўл деб аталган кўл ўрнида боғу бўстон яратишди. Мана шу машаққатли жангга ўша вақтда бошдан-оёқ Сулаймон Қурбонов бошчилик қилди. У, серҳаракат, дадил, толмас киши эди. Одамлар унга ихлос қўйишди ва унинг чизган чизиғидан юришди.

Тез орада колхоз пахтадан олган рекорд ҳосиллари билан донг таратди. Қурбоновнинг довруғи узоқ-узоқларга ёйилди, унинг кўкрагида орден ва медаллар порлай бошлади. Ҳар гал раис навбатдаги мукофотни олар экан, тантанали маросим бир неча кунгача давом этар эди. Мақтов билан кўтарилган қадаҳларнинг чеки бўлмас эди. Фақат раиснинг лаганбардорлари эмас, балки район, область раҳбарлари ҳам оғизларидан бол томизиб, раиснинг шаънига офаринлар ўқир эдилар. Қурбоновни Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони берилиши билан табриклаган маҳалда, айни область марказидаги раҳбарлар мадҳиялар ўқиб, «Бухоро юлдузи»нинг саломатлиги учун қадаҳлар кўтаришди.

Натижада нима бўлди? Барча колхозчиларнинг фидокорона меҳнати билан қўлга киритилган ютуқлар фақат бир кишининг — «бениҳоя доно раҳбарнинг» ютуқлари қилиб кўрсатилди, фақат шу раҳбарнинг хизмати, дейилди. У эса ширин мақтовларга аста-секин кўникиб қолди, бу мақтовларни баҳонидил, хурсандчилик билан эшита берди, шуҳрат деган хатарли шаробни чўмичлаб сипқора берди. Шу шаробдан боши гангиб қолгач, раис ҳамма нарсани — далаларда фидокорона ишлаган одамларни ҳам, давлатнинг ёрдамини ҳам унута бошлади. Манмансирашга ўтиб олди! «Ҳамма нарсани мен қилдим, мен эришдим, мен рапорт бераман...». Колхозчилар ўз раиси дағал ва такаббур, беғам ва бағри тош бўлиб бораётганини тобора яхшироқ пайқай бошладилар.

Аммо, менинг шундай бир саволим бор: Хўш, нима учун Қурбоновни ўз вақтида йўлга солиб қўймадилар, унинг танобини тузукроқ тортиб қўймадилар, хатоларини юзига айтиб огоҳлантирмадилар? Маълум бўлишича, шундай қилиб кўришган экан. Лекин бу ишни журъатсизлик, назокат билан қилишган экан. Сулаймон эса бунга араз қилибди ва ҳақиқий дўстларидан ўзини четга ола бошлабди, лекин унинг «доно»лигини кўкларга кўтариб мақтаганларни ҳар йўл билан ўзига яқинлаштира берибди.

Агар партия ташкилоти (колхозда кўп сонли партия ташкилоти бор) Қурбоновнинг манманлигига аҳиллик билан қарши чиққанида эди, эҳтимол у эсини йиғиб олган бўлармиди. Партия ташкилоти, коммунистлар — жуда катта кучдир, бинобарин, барча катта ва кичик, таниқли ва таниқсиз, кекса ва ёш ходимларни тарбиялашда партия ташкилотининг ролини ошириш зарур. Бу тўғрида алоҳида гапирмоқчиман.

Ҳар бир одамнинг ўз виждони бор. Партия ташкилоти — бизнинг умумий, коллектив, шу билан бирга энг қаттиққўл ва адолатли виждонимиздир. Ўзининг ҳар бир партиядош ўртоғидан: Хўш, сен ишончни қандай оқлаяпсан? — деб сўрашга коммунистларнинг ҳамма вақт ҳаққи бор. Шуни принципиал равишда, талабчанлик билан сўрашни унутмаган, коммунистларни ғоявий чиниқтириш тўғрисида ғамхўрлик қилаётган жойларда мен айтиб ўтган фактларга ўхшаш воқеалар учун ўрин бўлмайди.

Танқидни малҳам дейишади. Бу жуда ҳаққоний гап. Лекин кишиларни танқидга соғлом, тўғри муносабатда бўлиш руҳида тарбиялаш лозим, токи ҳар бир киши шуни тушуниб олсинки, сени танқид қилишаётган бўлса — демак сенга яхшиликни раво кўришяпти; зардангни ичингга ютиб, танқидга қулоқ сол, хулоса чиқариб ол. Яшириб ҳам нима қилдик, танқид кўнгилни хушлайдиган нарса эмас. Областдаги кенгашда мирзачўллик ўртоқлардан бири район ходимининг номуносиб хулқи-атвори тўғрисида қаттиқ ва тўғри гапларни гапиргани эсимда. Афсуски, дадиллик билан айтилган шу гаплар нақ бўлмаса ўша ходимни эл орасида ҳақорат қилиш, деб тушунилди. Шундан кейин эса танқид қилган кишини қувди-қувди қилиш бошланди.

Биз танқид учун ўч олиш сингари иллатга қарши партиявий муросасизлик билан кураш олиб боришимиз керак. Бу масалада партия комитети ҳам, барча коммунистлар ҳам ўзларига муносиб иш тутишлари лозим. Модомики, тўғри танқидий мулоҳаза баён қилиндими, ишни охиригача етказиш ва амалий чоралар кўрилиши ҳақида албатта ғамхўрлик қилиш зарур. Башарти, танқид бўғилаётгани, адолатли гапни айтган киши таъқиб этилаётгани равшан кўриниб турса, партия ташкилоти бунга бепарво қараб тура олмайди.

Таъкидлаб айтаманки, гап ошкора, чинакам, принципиал ва, албатта, амалий, самимий танқид устида боряпти. Ахир, бундан бошқача ҳам танқидлар бўлади. Минбарга чиқиб олган баъзи нотиқ иш манфаатларини ўйламайди. Баъзи аризачи ўз шикоятини холис ният билан ёзмайди.

Баъзан мана бунақаси ҳам бўлади. Бирон киши бир ходимни танқид қилиб қўйса, унга ўгай кўз билан қараб, унинг фақат ёмон томонларини кўришга ҳаракат қилишади. Агар шундай ходим қоқилиб, хато қилиб қўйса, уни дарҳол ишдан олиб ташлашади. Бу — кадрларни тарбиялашга нотўғри муносабатда бўлишдир. Ахир, танқид қилишдан мақсад кишини ерга уриб ташлаш эмас, балки унинг хатосини тузатишдир. Ленин кадрларни авайлашга, уларга ғамхўрлик билан қарашга ўргатган эди. Одамларда, аввало уларнинг яхши фазилатларини кўриш ва мана шу ижобий фазилатларни ҳар йўл билан камолатга етказиш керак. Агар киши хато қилган бўлса, уни ўз вақтида тузат, тўғри йўлга тушиб олишига ёрдам бер. Шуни унутмаслик кераккн, ғамхўрлик ва меҳрибонлик, яхши маслаҳат киши характерини иллатли нишоналардан даволабгина қолмай, шу билан бирга, кишининг юрагига ғайрат солади, унга илҳом беради.

Ҳозир ҳаммамиз КПСС Марказий Комитети март Пленуми қарорларини амалга ошириш борасидаги катта иш билан бандмиз. Бу қарорлар қишлоқ хўжалигига, унинг кўп йиллардан буён йиғилиб қолган асосий эҳтиёжлари ва қийинчиликларига нисбатан бурилиш ясаётганлигини ҳар бир киши тушуниб турибди.

Эндиликда ҳар бир колхоз ва совхоз экономикасини мустаҳкамлаш учун қандай қулай имкониятлар очилаётганини қишлоқ хўжалигини биладиган киши яхши тушуниб турибди. Орадан сал вақт ўтгач, барча совет кишилари партиянинг қишлоқ хўжалиги проблемаларига нисбатан тутган янги йўли берадиган реал самараларни кўрадилар.

Лекин бу самаралар дастурхонимизга ўз-ўзидан келиб қолмайди, албатта. Ҳаммамизнинг—партия ташкилотларининг ҳам, совет органларининг ҳам, ва, албатта, колхозчилар, совхоз ишчилари, мутахассислар, хўжалик раҳбарларининг ҳам обдон тадбиркорлик билан меҳнат қилишимизга тўғри келади.

Ишлаб чиқаришни юксалтириш, кишиларнинг турмушини яхшилаш — бизнинг асосий вазифаларимиз ана шулардан иборат. Ҳар биримиз партиянинг талабларига мувофиқ равишда қадам ташлаганимиз, катта ва кичик ишда чинакам давлат манфаатларини кўзлаганимиз, юксак даражада принципиаллик ва бениҳоя софдиллик кўрсатганимиз тақдирдагина муваффақият қозонамиз.

Булоқ сувидек мусаффо бўлайлик! Ҳар бир раҳбарнинг буюк бурчи ана шундан иборат.

(«ПРАВДА», 3 июль).

АДАБИЁТ ВА САНЪАТ

ЯХШИ ҲОРДИҚ — ТАНГА ОЗИҚ

Агитатор Эрматов туш пайтида 9-бригада шийпонига етиб келди. Пахтакорлар ишдан чиқиб, ариқдаги шилдираб оқаётган муздек сувга юз-қўлларини ювиб, ҳовуз лабига тўшалган гилам устида давра қуришаётган эди. Сувчи Исоқжон радиоприёмник қулоғини буради. Эфирда миришкорлар ҳақидаги эшиттиришдан кейин ёш ижрочи «Сой сохили сўлим-сўлим» ашуласини бошлаб юборди. Қўшиқ кўнгилларни эритиб, танга ҳордиқ бахш этди. Эрматов колхозчилар билан бирга ошпаз тайёрлаган иссиқ шўрвани тамадди қилди. Ўртага чой қўйилгач, велосипед багажига боғланган газета, журналларни ечиб ҳаммага тарқатиб чиқди.

— Бугун сизларга айтиладиган янгилик шуки, — деди у одатдаги суҳбатини бошларкан, — бир группа илғор пахтакорларнинг республика қишлоқ хўжалик меҳнаткашларига ёзган мурожаати асосида машъалларимиз жуда яхши фикрларни айтдилар.

Ўтирганлар агитаторга тикилди. Эрматов газеталардан бир неча хабар, мақолаларни ўқиб берди.

— Сув — малҳам, — бахсга аралашди бош сувчи М. Порсоев, — ҳозир бригадамиз ўтган йилги сувнинг ярмини олаётир. Лекин сув кам, деб ғўзани чанқатиб қўйишлик жиноят. Оз сув билан ниҳолларни қондириб, маромида суғорган сувчигина ҳақиқий миришкор ҳисобланади.

Шундан сўнг механизаторлардан С. Чинозов, Х. Бўрибоев ва Т. Бекаловлар ҳам парваришда юз бераётган ютуқ ва нуқсонларни очиб ташлашди.

— Аҳдимиз гектаридан 30 центнер. Ер шароитимизга нисбатан бу хийла юксак мажбурият, — деб суҳбатни якунлай бошлади бригада бошлиғи Қ. Зуҳуров,— Суяр бўлса гектар кетидан қувиб, сифатга кам эътибор берган. Культивация хийла юза қилинган. Суғоришда анча қийинчилик юз берди.

Механизатор йигит дашномдан қип-қизариб кетди.

Суҳбат тугади. Кексалар тангадек офтоб тушмаган дарахтлар тагига қўйилган каравотларга чўзилса, ёш-яланглар шахмат-шашка суришди, газета-журналлар ўқишга киришишди.

Биз Жиззах районидаги Жданов номли колхознинг 14 та далачилик бригадасида бўлдик. Ҳаммасида ҳам оммавий-сиёсий ишлар яхши йўлга қўйилган. Дала шийпонлари хушманзара жойга қурилиб, дид билан безатилган. Бригада ва колхоз олдидаги вазифаларни бажаришга чақирувчи хилма-хил шиор, жозибадор плакатлар осиғлиқ. Ҳар бир шийпонда қизил бурчак бор. Газета, журналларнинг янги сонлари ҳар куни келтирилади. Иккита марказий кутубхона дала шийпонига кўчиб чиққан. Санаторий ва аптечка мавжуд. Сотувчисиз магазин очилган. Шу ернинг ўзида иссиқ овқат тайёрланади. Оналарнинг ҳам кўнгли тўқ. Иккита марказий ва шийпонлар қошида очилган яслиларда уларнинг болалари меҳрибон мураббиялар бағрида.

Партия ташкилоти атрофига 40 га яқин агитатор уюшган. Улар шийпонларда қизиқарли темаларда тез-тез лекция, суҳбатлар ўтказиб турадилар. Актив агитаторларнинг кучи билан дала шийпонларида деворий газета ва «жанговар варақа»лар чиқарилаётир.

Ҳа, яхши ҳордиқ — танга озиқ бўлмоқда. Қулай шароит меҳнат унумдорлигини оширмоқда. Колхоз ўтган йили 1500 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 28,5 центнер ҳосил кўтарган бўлса, бу йил 30 центнерни мўлжаллашмоқда. Колхозда ғўзанинг учинчи парвариши кетаётир. С. Маматқулов, Ж. Шокиров ва О. Уралов бошлиқ бригадаларда ғўзалар текис гулламоқда.

С. НОРБОЕВ.

ТАБИИЙ ОФАТНИ ЕНГИБ

Мўл ҳосил нишоналари қалбларни қувонтираётган, ғўзалар 4-5 тадан ҳосил шохи чиқарган ва шоналар гулга айланаётган бир пайтда Аму бўйларида кўкни булут қоплаб, момақалдироқ гулдиради. Кучли бўрон бошланди. Қаттиқ ёмғир ёғиб, селга айланди. Селнинг тезлиги секундига 20-25 метрга, бўроннинг кучи 8 баллга етди.

Табиий офат натижасида айрим майдонларда ғўзанинг фақат пояси, шохларининг бир қисми қолди. Гурлан, Урганч ва Хива районлари колхозларида каттагина майдонлар зарарланди. Машъаллик шарафини қадрлаётган, пахтакорлик касбини улуғлаётган хоразмликлар офат етказган зарар оқибатини тугатишга киришдилар. Мутахассислар, тажрибакор пахтакорлар кучи билан ҳар бир дала синчиклаб текширилди.

Урганч районидаги «Партия XXI съезди» колхози аъзолари бу йил қолоқлик доғини ювиш, 1.223 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 30 центнердан «оқ олтин» етиштириш учун қизғин курашаётирлар. Аммо табиий офат бу ерда ҳам анча зарар етказди. Катта майдонлардаги ғўзани сел ва дўл шикастлантирди. Правление ва партия ташкилоти коммунистларни, актив ва мутахассисларни бригадаларга бириктирди. Барча культиваторлар, бутун ишчи кучи дала ишларига сафарбар этилди. 100 га яқин кекса ва ўсмир қалб амри билан пахта майдонига чиқди.

Зарарланган далаларга нормадан ортиқча ўғит солишга қарор қилинди.

Гурлан районидаги «Ўзбекистон», Куйбишев номли, Хива районидаги «Коммунизм», Калинин номли колхозларда ҳам бутун куч ва техника селдан кейин юз берган қатқалоқни дарҳол юмшатишга сафарбар этилди.

Машаққатларни сабот-матонат билан енгишга ўрганган, меҳнатда тобланган Хоразм пахтакорлари бутун куч-ғайратларини, қалбларининг ҳароратини ҳар бир туп ғўзани кўз қорачиғидай асраб, юксак ваъдага яраша мўл ҳосил тўплашга сарфламоқдалар.

Ф. ЗОҲИДОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

МАИШИЙ ТЕМАДА

ПАЗАНДА МАСЛАҲАТИ

Компот тайёрлаш

Бу йил мевалар ҳар қачонгидан ҳам мўл бўлди. Ҳозир компот консерваларини тайёрлашнинг айни вақти.

Компот консервалари тайёрлашдан олдин шиша банкалар сода эритмаси ёки горчица билан яхшилаб ювилади. Кейин банка ва қопқоқлар қайнаган сув билан яхшилаб чайилади. Банкаларга меваларни солишдан аввал уларни ичидан уринмаган, бутун-бутунлари танлаб олинади. Сараланган меваларни бир неча марта совуқ сув билан яхшилаб чайиш лозим. Сўнг қайнаб турган сувга бир минут солиб олинади. Агарда олма катта бўлса, иккига бўлинади. Ўрикларни ҳам икки бўлиб, данакларини олиб ташлаш мумкин. Шафтолини эса пўстини арчиб, данаги олиб ташланади. Тайёрланган меваларни банкага солишдан олдин эса шарбат тайёрлаш лозим.

Шарбат тайёрлаш

Шарбат меваларнинг мазасига қараб тайёрланади. Масалан, олча, олхўри каби нордон меваларга бошқа, шафтоли, олма сингари ширин меваларга бошқа шарбат тайёрланади. Олча ва олхўри учун икки-уч литр сувга бир килограмм шакар солиниб шарбат тайёрланса, ширин меваларга 30 процент ширинлик қўшиб шарбат тайёрлаш керак. Айтайлик шафтоли учун шарбат тайёрлашда 3-4 литр сувга бир килограмм шакар солиш керак. Шакар эриб бўлгач, тайёрланган шарбатни тоза бўлиши учун докадан албатта ўтказиш лозим.

Шундан сўнг тайёрланган мевалар банкаларга жойлаштирилади. Лекин банкалар тўлиб кетмаслиги керак. Банканинг учдан икки қисмига мева, учдан бир қисмига шарбат солинади. Таги ясси идиш, ёки кастрюлкада сув иситилади ҳамда кастрюлка ичига решётка қўйилиб, унинг устига шиша банкалар тартиб билан терилиб, қопқоқлар ёпилади. Кастрюлкадаги сув қайнаб чиққандан кейин ярим литрлик банкалар 10-15 минут, 2-3 литрлик банкалар эса 20-30 минут (қайнаётган сувда) туради. Кейин сувдан олиниб, дарров қопқоқларни махсус қисқич билан маҳкам, ҳаво кирмайдиган қилиб беркитилади ва банкаларнинг оғзини ерга қилиб совигунча тўнкариб қўйилади.

Р. АҲМЕДОВ.
Б. ОҚИЛОВ,
«Тошкент» ресторанининг ошпазлари.

ОХУНБОБОЕВ номли Андижон музикали драма ва комедия театри артистлари яқинда «Совет Ўзбекистони» газетаси редакциясининг меҳмони бўлдилар. Санъаткорлар билан журналистларнинг бу анжуманида дилрабо қўшиқлар, жозибали рақслар янгради. Андижонлик санъат усталари пойтахтимизда бир неча кун давомида гастролда бўладилар. Суратда: Охунбобоев номли музикали драма ва комедия театри артистларининг бир группаси.

А. Тўраев фотоси.

САНЪАТИМИЗ СИЗГА, ДАЛА ШУНҚОРЛАРИ

Жонажон диёримизда саратоннинг ўтли нафаси кезмоқда. Ёз ёзлигини қиляпти. Баҳорда қилинган чинакам меҳнат ўзининг дастлабки ҳосилини кўз-кўз қилиб мевалар ёзнинг иссиқ қуёши тафтида хил-хил пишиб етилмоқда. Шаҳар бозорлари мева-чеваларга сероб. Олмаю шафтоли, олчаю ўрик, хандалаклар шарбат бойлади. Булар, албатта, қўли гул деҳқону боғбонларимизнинг меҳнати, меҳридан етилмоқда.

Шу кунларда дала меҳнаткашларининг қўли-қўлига тегмайди. Шуҳрат-шонимиз, ифтихоримиз «оқ олтин»ни ардоқлаб, парваришини ўрнига қўяётган миришкор пахтакорларга, сувчи, механизаторларга офарин! Кундузни иссиқ, кечани қоронғи демай тер тўкиб ҳалол меҳнат қиляпти улар.

Куни кеча матбуотда бир группа шоир ва адибларнинг «Ўрнимиз — жанговар сафда!» деган хати эълон қилинди. Қуёшли Ўзбекистонимиз пахта усталарининг республикамиз қишлоқ хўжалиги меҳнаткашларига қарата яқинда эълон қилинган мурожаатномасига жавобан ёзилган қаламкашларнинг бу қалб даъватлари биз — санъаткорларда ҳам катта қизиқиш уйғотди. Дарҳақиқат, жуда долзарб, серташвиш, кўп меҳнат талаб қилувчи шундай кунларда азамат пахтакорларга, дала баҳодирларига ёрдамга бормасак бўладими?

Биз, Навоий номидаги Ўзбек Давлат опера ва балет театрининг бир группа санъаткорлари, қарийб бир ярим ой мобайнида Қашқадарё областининг шаҳар ва қишлоқларида, колхоз-совхозларида, шунингдек, қўшни Тожикистон ССРнинг бир қатор шаҳар, районларида бўламиз. Репертуаримизни ҳам шунга мослаб ранг-баранг концерт номерлари билан бойитиб, икки қисмдан иборат катта концертлар бериш ниятидамиз.

Концерт бригадамиз 13 санъаткордан ташкил топган. Булар орасида таниқли қўшиқчи, раққоса, музикачилар бор.

Биз мана шу сафаримизда ўз маданий хизматимиз билан дала меҳнаткашлари: моҳир пахтакор, сувчи, механизатор ўртоқларга бир оз бўлсада кўмаклаша олсак мақсад ва виждон бурчимизни бажарган бўламиз.

Ҳалима НОСИРОВА,
СССР халқ артисти.

Жамол НИЗОМХУЖАЕВ,
Ўзбекистон ССР халқ артисти.

Ҳалима КОМИЛОВА,
Фозил ХАРРОТОВ,
Республикада хизмат кўрсатган артистлар.

ДЕМОКРАТ ШОИР ҲАҚИДА КИТОБ

Демократ шоир Муқимийнинг мукаммал бадиий образини яратиш йўлида узоқ йиллардан бери ижодий иш олиб бораётган ёзувчи Собир Абдулла яқинда китобхонларни «Мавлоно Муқимий»1 асари билан хушнуд қилди.

«Мавлоно Муқимий» тарихий—биографик асар бўлиб, у яхлит бир сюжет асосига эмас, балки қатор бадиий лавҳалар заминига қурилган. Бадиий лавҳалар — кичик-кичик ҳикоялар бош қаҳрамон воситаси билан бир-бирига мантиқан боғланиб кетган. Уларда Муқимий ва Муқимийга бевосита ёки билвосита алоқадор бўлган кишилар ҳақида фикр юритилади. Асардаги деярли барча образлар прототип асосида — документаль аниқлик билан яратилган. Шунинг учун бу асарни ҳужжатли бадиий полотно деб ҳам аташ мумкин.

Авторнинг хизмати шундаки, у Муқимийнинг ҳаёти ва фаолиятига доир, шу вақтгача адабиётшуносликда маълум бўлмаган бир талай фактлар ва маълумотларни топган ва улардан шоир образини яратишда фойдаланган. Масалан, яқин вақтларга қадар Муқимийнинг Бухоро мадрасаларида ўқиганлиги, Ўрта Осиё шаҳарларидан Тошкент, Самарқанд, Андижон ва Наманганда бўлганлиги маълум эди, холос. Собир Абдулла эса янги маълумотларга таяниб, Муқимийнинг Афғонистон, Тоғли Бадахшон ва Қашқарга қилган сафарини кенг тасвирлайди. Бу факт шоир дунёқарашидаги эволюцияни ва ижодидаги халқчиллик ҳамда гражданлик мотивларини аниқлаш ва ўрганишда муҳим аҳамиятга эга. Ёки Муқимийнинг маҳаллий амалдорлар иғвоси билан чор чиновниклари томонидан Оқжарга сургун қилиниши воқеасини олайлик. Бу факт ҳам адабиётшуносликда тегишлича изоҳланмаган эди. Собир Абдулла ишончли манбаларга таяниб, шоирнинг Оқжарга сургун қилиниши сабабларини аниқлайди, унинг бу ерда революцион кайфиятдаги кекса рус кемачиси билан дўст тутиниб, рус тили ва адабиётидан сабоқ олганлигини қайд қилади.

Собир Абдулла китобда Муқимий, Завқий, Фурқатлардан ташқари, Тошкент ва Фарғона водийсида XIX асрнинг иккинчи ярмида яшаб, ижод этган Камий, Мунтазир, Гулшан, Нохуш, Ғарибий, Маҳжур, Зорий, Писандий, Анбар отин, Нодим, Алмаий, Ёрий, Қори Зокир, Муҳиб ва Муҳаййир сингари кўплаб истеъдодли халқчил шоирлар; Зебо пари, Фарзинбек, Уста Боймат, Исмоил найчи каби ҳофиз — санъаткорлар; Мавлавий Йўлдош, Ҳожи Ашраф Нурмуҳамедовга ўхшаш ҳаким — докторларнинг номини тилга олади, ҳаёти ва фаолияти ҳақида маълумотлар беради. Йўл-йўлакай уларнинг ҳар бирини характерлаб, ўша давр адабиёти, фани ва санъатига қўшган ҳиссаларини белгилайди. «Мавлоно Муқимий»даги бундай илмий-таҳлилий йўналишнинг бадиий тўқима билан бирикиб кетиши асарга илмий-публицистик руҳ бағишлаган, унинг таълимий-маърифий қимматини оширган.

Мавжуд ижтимоий тузум Муқимийни «мардуми Фарғона»лиги ва меҳнаткаш халқнинг севимли шоири бўлганлиги учун уни сиғдира олмайди. У катта талант соҳиби ва ўткир шоир бўлишига қарамай, бир умр қашшоқликда, хору зорликда, қувғинда, қоронғи, тор ҳужраларда ҳаёт кечиради. Унинг олий ҳимматлилиги шундаки, ўзи бошпанасиз яшашига қарамай, истеъдодли шоира Хайринисога мадад беради, Нохуш, Маҳжур, Анбар отин каби қашшоқ шоирларга ёрдам қўлини чўзади. Ғарибий ва Абдуллаларга оталик қилади... Китобда Муқимийнинг инсоний муҳаббати ҳам ғоят илиқ тасвирланган. Умуман айтганда, Муқимий ақл-фаросати, юриш-туриши, хатти-ҳаракатлари, камбағалпарварлиги, инсонсеварлиги билан пулпараст, худбин ва беномус Муҳйилар дунёсига тамомила қарама-қарши туради.

Ўрни келганда шуни ҳам айтиш керакки, китобда Муқимий таржиман ҳоли билан боғлиқ равишда ҳикоя қилинган воқеаларда революциягача бўлган давр нафаси уфуриб туради. Шу нуқтаи назардан асарнинг рус революционери Степан Кузьмич, кема дарғаси, Рўзимуҳаммад тақдирида ҳал қилувчи роль ўйнаган элчи Левицкий, хитой табибига шогирд тушиб, беморларни даволашга киришган Мавлавий Йўлдош фаолиятига бағишланган боблари катта аҳамиятга эга.

Асардаги воқеалар ривожи заминида ҳаётий конфликт ётади. Бу конфликт ҳаммадан аввал Муқимий бошлиқ илғор ғояли зиёлилар билан реакцион шоирлар, чор чиновниклари ва маҳаллий амалдорлар ўртасида юз беради. Бу тўқнашувда Муқимий меҳнаткаш халқ манфаатини ҳимоя қилувчи ва бой-амалдор, тўралар билан муросасиз киши сифатида кўзга ташланади. Шу жиҳатдан Муқимийнинг даҳа мингбошиси Орифхонтўра ва барча кабоҳатлар тимсоли бўлмиш Муҳйи билан тўқнашувлари характерлидир.

«Мавлоно Муқимий»да ранг-баранг образлар мавжуд. Ёзувчи танлаган ва тасвирлаган ҳар бир образ асарда ўз мавқеига, ўз қиёфасига эга. Собир Абдулла аввал бундай образларнинг ҳар қайсисини тегишли бобда батафсил характерлайди, ундан сўнг улар ўртасидаги муносабатларни очишга, юз берган ғоявий курашларни кўрсатишга интилади.

Бу асар Собир Абдулланинг ҳажвий ва жиддий ҳикоялар ёзувчи адибдан катта насрий полотнолар ярата олиш даражасига кўтарилганлигидан дарак беради. У яратган ижобий ва салбий қаҳрамонлар галереяси ўз реалистик кучи, табиийлиги ва ҳаққонийлиги билан китобхон қалбига йўл топа олади. Чунки уларнинг ҳар бири ўзларида ўша замондаги турли-туман ижтимоий гуруҳларнинг хусусиятларини мужассамлантирадилар.

Ёзувчининг яна бир хизмати шундаки, у асар тили устида қунт билан ишлаган. Китобдаги воқеаларнинг қизиқарли ҳикоя қилинишида ҳам, ҳар бир персонажнинг аниқ қиёфасини чизишда ҳам, пейзаж ва қаҳрамонлар портретларини беришда ҳам адибнинг ўзбек тили бойликларидан унумли фойдаланганлиги сезилиб турибди.

Умуман муваффақиятли яратилган бу асар айрим нуқсон ва камчиликлардан ҳам холи эмас.

Биринчидан, бир-бирига мантиқий уланиб кетадиган ва бир бутун воқеа тизмасини ташкил этадиган бадиий пишиқ лавҳалар баъзан қуруқ баёнчилик билан алмашинади.

Иккинчидан, асар, умуман олганда, бир оз чўзилиб кетган. Баъзи ортиқча тафсилотларга йўл қўйилган. Бизнингча, Муқимий ва унинг сафдошларининг ҳужрадаги суҳбатларида, қишлоқларга қиладиган сафарлари, меҳмон кутиб-меҳмон узатишлари, ошхўрликлари, бозорда харид қилиб келишлари тасвирига бағишланган эпизодларда ана шундай ҳол кўзга ташланиб туради.

Учинчидан, асарнинг бош қаҳрамони Муқимий ҳаёти ва ижодий фаолияти билан унчалик боғлиқ бўлмаган эпизодлар ҳам китобда кам бўлсада учраб туради.

«Мавлоно Муқимий»нинг янги нашрларини тайёрлашда автор юқорида қайд этилган камчиликлар устида ўйлаб кўришини истар эдик.

Бу асар Муҳаммад Аминхўжа Муқимий хотирасига қўйилган бадиий ҳайкал бўлиб қолади.

Р. МУҚИМОВ,
филология фанлари кандидати.
Т. БОБОЕВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институтининг илмий ходими.

1) Собир Абдулла, «Мавлоно Муқимий», «Тошкент» нашриёти, 1965, редактор М. Осимов.

РУБОИЙЛАР

Кекса, ёш ҳар дилнинг муҳаббати бор,
Ёш-қарида ишқнинг ўз лаззати бор.
Ишқсиз ўтганнинг ҳам қалбин бўш дема,
Жаҳолат, надомат ё ҳасрати бор.

* * *

Ишқнинг орта борур на учун жонда,
Жамолинг ярқирар, жоним, ҳижронда,
Аччиқ тотмай ширин қадрин билур ким,
Ой ҳусни барқ урар тун — зимистонда.

* * *

Амалки илмдан ортиқроқ бўлса,
Ажабмас ғурурдан инсонлик сўлса,
Ғурурга жой қолмас, бутун вужудни,
Шуури илмга лиммо-лим тўлса.

* * *

Шоирлар шеърининг қаноти куйдир,
Яхши қўшиқ дилга ҳам эн, ҳам бўйдир.
Куйга қанот берган халқ рози бўлса,
Хонанда, бастакор, шоирга тўйдир.

* * *

Бир дўстим бор китоб олса ҳар маҳал,
Дейди: «Муқоваси бўлсин соз, зарҳал!»
Чуқурроқ қарасам унинг ўзин ҳам,
Фақат муқоваси экан мукаммал.

* * *

Қушларнинг сараси қўлда бўлади,
Мард деҳқон боласи чўлда бўлади.
Меҳнатдан дил тиниқ, юз доим ёруғ,
Қадақ бўлса бўлар, қўлда бўлади.

* * *

Кулиб кириб келди Шоҳноз эшикдан,
Ҳам шоҳ келди, дедим, ҳам ноз эшикдан.
Таъбирим ёқмади, чимрилди қоши,
Ҳам қиш кириб келди, ҳам ёз эшикдан.

* * *

Дунёнинг ҳолидан хабар ол, инсон,
Бу жаҳон сенингсиз хароб, саргардон.
Балоғатга етдинг, чиқдинг бешикдан,
Сени зор кутади Зуҳро, Ой, Чўлпон.

* * *

Денгиз бу, тўлқинин тиндириб бўлмас,
Осмон камалагин синдириб бўлмас.
Севсанг ақл билан сев деганлар бор,
Бу пандни кўнгилга сингдириб бўлмас.

* * *

Бахтиёр десалар, арзир отимни,
Келтирайин бунга жуфт исботимни:
Кўкрагдан ўқ едим, ўлмайин қолдим,
Ҳаёт ишқи берди чин ҳаётимни.

* * *

Гул фаслида булбул хўб маст бўлармиш,
Назарида олам бир хас бўлармиш.
Ҳар кимнинг дилига ишқ ўти тушса,
Ўтда тобланган дил чапдаст бўлармиш.

* * *

Саёҳат тарҳингни тоза қилади,
Юрт кезган киши кўп маза қилади.
Иш кўзин билади эл кўрган одам,
Эл кўрмаган беандоза қилади.

* * *

Ҳар кимнинг дилида бир орзу устун,
Ҳар кимнинг орзуси умрига мазмун.
Ҳеч топтаб бўлмайди инсон қалбини,
Оламга ўт қўяр дилдан бир учқун.

Шоислом ШОМУҲАММЕДОВ.

МИРМУҲСИН

ФАРИШТА

ҲАЖВИЙ ҲИКОЯ

Ҳузуржонов бошлиқлари ёнига кирадиган бўлса, анча аввал келиб, қабулхонада кутиб ўтирарди. Агар ичкарида одам бўлмаса ҳам кутарди. Секретарь аёлнинг «кираверинг, ҳеч ким йўқ», деганига ҳам қулоқ солмай, «бир оз кутайлик, вақтимиз кўп...» деб қўярди, гўё шундай қилиб кирса ширинроқ бўладигандай... Агар бошлиқ чиқиб қолиб: «Э, Ҳузуржонов, кутиб қолибсиз-ку, қани-қани ичкарига марҳамат...» деб қолгудай бўлса, катта, баланд эшикдан ҳам бош эгиб ўтиб, стулнинг бир чеккасига тончага қўйилган тухумдек эҳтиёткорлик билан ўтирарди.

Бу ташкилотнинг бошлиқлари ҳам тез-тез ўзгариб, янги бошлиқ келиб турарди. Лекин келганларнинг ҳаммаси ҳам бу маҳкамани ёмон ходимлардан тозалайман дерди-ю, гал Ҳузуржоновга келганда қўл текизмай ўтиб кетаверишарди...

Ҳузуржоновнинг билгани билган, у ўз одатидан товган одам эди. Бировлар, бунинг қонида бор дерди, бировлар ёмон бошлиқлар бечорани шу ҳолга солиб қўйган дейишарди. Ўзига тааллуқли бўлмаган ҳеч нарса билан иши йўқ, ҳамма нарсага лоқайд қарарди. Эрталаб келиб, кечқурун кетар, келишда ҳам, кетишда ҳам бир йўлкадан юрарди. Асфальт йўлка уйигача беш ерда қайрилиб, икки ерда кўприкдан ўтади. Лекин, қизиқ, қайтишда у негадир икки минг бир юз саккиз қадам бўлиб, келишда ўттиз беш қадам фарқ қилади. Тааажжуб! У йўлкадан пилдираб ўтиб кетаётганида унга кўзи тушган одамлар: «ана дунёда энг яхши одам кетяпти...», деяётганликларини эшитиб тургандай бўларди. Уни фаришта дейишарди ҳам. Баъзилар, худойи таоло ёруғ дунёдаги иккита бандасидан жуда хурсанд эмиш, уларнинг бири — Эшматхўжа (у ўз вақтида омонатини топширган), иккинчиси, мана шу Ҳузуржонов экан. Бу икки бандаси яратганидан буён ҳеч ўзгармай турибди дейишарди.

Кунлардан бир куни маҳкамада силлиққина кетаётган мажлис ўрталарида нима ҳам бўлди-ю, Дангалбой сўз сўраб қолди. Бу одам билан бир хонада қамтима-қамти ўтиришади. Эшикка яқин, бурчакда тиззасига салом бериб ўтирган Ҳузуржонов ялт этиб қараб, юрагини ушлади: бу нодон яна бир шўр ишни бошлайдиганга ўхшайди! Е тавба! Идоранинг ишига аралашиб ким обрў топибди! Ўт тушиб кетганда биров сендан сўрармиди!.. Ҳузуржоновнинг назарида зилзила бошланиб, иморат синчлари қисирлагандай бўлди. У беихтиёр шипдаги қандилга қаради — қандил жим турибди...

Дангалбой бу сафар шоша-пиша бир нима деди-ю, жойига ўтирди. У Каримовга ҳам, Аҳмедовга ҳам теккани йўқ, уларга шама ҳам қилгани йўқ. Хайрият, худо ўзи бир асради! Бу одамдан ҳар нарса кутиш мумкин. Дангалбой минбардан тушгач, Ҳузуржонов секин ер тагидан бошлиқларга қараб қўйди: улар бамайлихотир ўтиришибди. Каримов жимжилоғига рўмолчаси учини ўраб бурнини кавлаяпти, Аҳмедов бўлса Хуморхон билан кўз уриштириб ўтирибди. Демак осойишталик, тинчлик... Ҳузуржонов секин хўрсиниб, мамнуният билан яна илгаригидай, қўл қовуштириб, тиззасига салом бериб ўтиришини давом эттирди.

Шанба куни Ҳузуржоновнинг хотини туғди. Буни эшитганлар, табриклашди:

— Жуда яхши бўпти-е, эсон-омон қутулиб олибдилар, — деди ҳаяжон ичида Хуморхон.

— Ҳа, шундоқ... — деди Ҳузуржонов совуққонлик билан, кейин у яна қитиллатиб ёзишини давом эттирди.

— Учинчи фарзандингизми? Ота бўлиш қандай яхши, ич-ичингиздан қувониб кетаётгандирсиз?

— Ҳа, эҳтимол...

— Нега эҳтимол бўларкан! Камтарлик қилманг. Ҳузуржонов, туғруқхонадамилар? Отини нима қўймоқчисиз?

— Ҳей, хотин, мени тинч қўясанми, йўқми! Ишлолмаяпман!

— Вой, анави кишини қаранг..., — деди Хуморхон буришиб.

Куннинг иккинчи ярмида коридорда Дангалбой Ҳузуржоновнинг йўлини тўсди:

— Янги меҳмон муборак!

— Ўртоқ Дангалбой Болтаев, иккинчи марта табрикладингиз. Бир марта айтдингиз бўлди-да! Нима, ёғи чиқадими!

— Узр сўрайман, — деди Дангалбой юрагини чангаллаб, — мени юз бор табрикласалар юз бор қувонардим. Нима қилай, фарзандга зорман.

— Бундай гапларни қўйинг, ишлаш керак. Ўртоқ Каримовни қўллаб-қувватлайлик, иш соатидан унумли фойдаланайлик. Бу ҳақда кўрсатма бердилар-ку.

— Тўғри. Лекин мен ўртоқ Каримов учун ишламайман...

— Тсс, тссс!, — у бармоғини лаби устига қўйди, ранги оқариб кетди, — номларини айтманг, тушундингизми.

— Ҳа-а, жаннатдан чиққан қуён.

Улар бир-бирларига бақрайганча жим бўлиб қолишди. Шу ҳафта яна бир қайғули ҳодиса рўй берди. Ҳузуржоновнинг биттагина пенсионер акаси бор эди. Шу одам анчадан буён касал ётарди. «Ўладиган касалнинг ўлгани яхши, уйдагиларнинг тингани яхши» деб юрарди Ҳузуржонов хотинига. Кўп ўтмай у ўлиб қолди. Уни кўмиб келиб тинчишди. Бу воқеа бирон ҳафталардан кейин маҳкамага етиб келди. Жони ачиб кетган Дангалбой (у Ҳузуржоновнинг акасини яхши биларди) ошнасига юракдан ачиниб, таъзия билдирди:

— Кўп яхши одам эдилар, қазо қилибдилар... Қайғингизга биз ҳам шерикмиз.

— Ҳа, шундай бўлди. Тирикларни ўйлаш керак, — деди ҳеч нима бўлмагандай.

Бу совуқ гапни эшитган Дангалбой ачиниб, кўзига ёш олиб гапирганидан хижолат бўлиб ерга қаради.

Душанба куни эрта билан Ҳузуржонов папкасини қўлтиқлаб хизматга кетаётганида, ўз ҳовлисидан бир оз нарироқда ўт тушган уйнинг устидан чиқиб қолди. Иккинчи қават деразасидан бурқсиб тутун чиқар, одамлар тўпланган, хотин кишининг йиғиси эшитиларди. Кимдир чақалоқ болани кучоқлаб тутун ичидан олиб чиқди... Ҳузуржонов чап томонга, ўша тутун чиқаётган иккинчи қаватга бир қаради-ю яна йўлида давом этди. У муюлишга етганида ўт ўчириш командаси ҳам сурон билан етиб келди. «Бу ҳам ҳар замон-ҳар замонда бўлиб турадиган ҳол» деди-да ўзига ўзи, бир томонига қийшайганча йўлида давом этди. Маҳкамага етиб келгач, ҳар кунги одатидек, соат тўққиз бўлишини кутиб, коридорда папирос чекиб турди. Роса тўққизда столига чўкиб, қоғозларни варақлай кетди. Ўн минутча кечиккан Дангалбай, хонадагиларга салом бериб, киоскадан олган икки уч газетани столга қўйди.

— Азизим, эшитдингизми, — деди Дангалбой Ҳузуржоновга тикилиб, — Ҳиндистонда сув тошибди, неча минг киши ўлган эмиш, гўдаклар оқиб кетган эмиш...

— Бу ҳар замон-ҳар замонда бўлиб турадиган ҳол, — деди Ҳузуржонов столидан бош кўтармай. Кейин Каримов кабинети томон ишора қилди, — жимдан ишлайлик, хўжайин ранжимасин, газетадаги гаплар ҳақида танаффусда гаплашамиз.

Дангалбой ели чиққан пуфакдай шалвираб, жойига ўтирди.

Шу куни ишнинг ўрталарига бориб, маҳкамага Ҳузуржоновнинг ўн тўрт яшар қизи келди. Отасидан андак пул сўради. Қизининг маҳкамада пайдо бўлгани унга ёқмади, у бир неча бор Каримов кабинети эшигига қараб қўйди. Қизини қувгандек қилиб тезда кўчага олиб чиқиб жўнатди. (Пул бердими, бермадими, бу номаълум). Кўчадан қайтиб келишда устига қора клиёнка қопланган бошлиқ эшигига яна тикилиб, ўтиб кетди.

Каримовнинг атрофида парвона бўладиган Ҳузуржоновни кузатиб юрган қоровул чол Каримовнинг ўзига шу одам жаннатими, дўзахими, билиб бўлмайди, деди. Аммо лекин эртаю кеч жаннатни ўйласа керак у, янги замоннинг зоҳиди деб қаҳ-қаҳ урди. Чолнинг аччиқ киноясига Каримов ҳам қўшилишиб кулди.

— Ўзини ўйлайди, отахон, — деди Каримов, — шунинг учун ҳам фариштадек покман деб юрибди. Аслида ифлос одам. Анави Дангалбойни танийсизми? Унинг юраги тоза, баъзан бизга ҳам тегиб қўяди, аммо ҳалол одам...

— Отангизга раҳмат, Каримов ўғлим! Одам танир экансиз...

Баҳор кунларининг бирида Дангалбой яна куфур бўлиб қолди:

— Э, дард-е! — деди тўсатдан Дангалбой Ҳузуржоновдан юзини ўгириб, — одам деган ҳам шунақа бўладими-ю!

— Гапга тушунинг, ўртоқ Дангалбой Болтаев, — деди ингичка овоз билан Ҳузуржонов, — мен сизга ҳозирги бодрингларнинг ҳаммаси тахир чиқяпти деганим йўқ, менинг бундай дейишим ҳеч мумкин эмас. Наҳотки мен шундоқ десам! Мендан бунақа гап чиқмайди. Ҳозирги бодринглар асосан яхши, ширин дейиш ҳам мумкин. Эҳтимол тахири ҳеч чиқмас, менимча шундоқ бўлиши керак. Ҳозирги илғор техника методлари билан экилган бодринглар ҳеч тахир бўлмайди. Қатъий фикрим шу, ўртоқ Дангалбой Болтаев.

— Мен сизга бодрингни айтаётганим йўқ, — деди яна хуноб бўлиб Дангалбой. — сиз ўзингиз одаммисиз ёки фариштамисиз! Бирон нарсага хурсанд ҳам бўлмайсиз, ачинмайсиз ҳам, сиз ўзингиз кимсиз? Ҳозир поқ этиб ёрилиб кетай деяпман, Ҳузуржонов.

— Сиз билан бодринг ҳақида гаплашяпмиз, — деди Ҳузуржонов бақрайиб, — мен ўша аввалги фикримда қоламан, яъни бизнинг бодринглар тахир эмас...

Планетамизда

ХАЛҚАРО АҲВОЛ

Яман ҳукумати истеъфо берди

САНО, 2 июль. (ТАСС). Бош министр Аҳмад Муҳаммад Нўъмон истеъфога чиқиш тўғрисида кеча ариза берди. Сано радиосининг хабар беришича, Нўъмон мазкур аризани Ҳамирда бўлиб ўтган кенгаш қарорларини амалга оширувчи махсус комитетга юборган. Бу комитет Яман Араб Республикасидаги аҳволни тартибга солиш проблемаси билан шуғулланади. Нўъмон Ҳамирда 1965 йилнинг май ойида қабул қилинган қарорларни амалга ошириш борасида дуч келган қийинчиликлар туфайли ҳукумат бошлиғи лавозимидан воз кечмоқдаман, деди.

Нўъмон, мен ўзаро урушга чек қўйиш ва мамлакат ичкарисида тинчликни таъминлаш мақсадида 1965 йил 24 апрелда ҳокимият тепасига келган ҳукуматга бошчилик қилишга розилик билдирган эдим, деди.

Нўъмон истеъфо тўғрисидаги аризасини Қоҳирадан юборди. У, 29 июнда самолётда Қоҳирага учиб кетган эди. Нўъмоннинг истеъфо бериш тўғрисидаги аризаси билан танишиб чиққан комитет ҳукуматдан ўз вазифаларини бажаришни давом эттиришни илтимос қилди ва Бирлашган Араб Республикаси раҳбарлари билан музокара олиб бориш, шунингдек Аҳмад Муҳаммад Нўъмон билан учрашиш учун Абдураҳмон Арьяний бошчилигидаги махсус делегацияни Қоҳирага юборди.

ЯПОНИЯ МЕҲНАТКАШЛАРИ КУРАШГА ОТЛАНМОҚДАЛАР

ТОКИО, 2 июль. (ТАСС). Япония касаба союзлари бош кенгаши мамлакатдаги энг йирик касаба союз бирлашмаси бўлиб, унинг сафларида тўрт ярим миллиондан ортиқ меҳнаткаш бор. Шу касаба союз бирлашмасининг раиси Кабру Ота Уравадаги (Сайтама префектураси) матбуот конференциясида гапириб, бундай деди: Япония касаба союзлари бош кенгаши муносабатларни нормаллаштириш ҳақида деб аталган ва яқинда имзоланган Япония—Жанубий Корея шартномасининг ратификация қилинишига қарши умум миллий курашни бошлаб юборишга тайёргарлик кўрмоқда.

Бу кураш кузга бориб айниқса кучайтириб юборилади, ҳукумат шартномани ратификация қилиш учун кузда парламентга тақдим этишни мўлжалламоқда, деди Ота. Американинг Вьетнамдаги агрессиясига қарши, Японияни Осиёдаги ҳарбий можароларга жалб этиш сиёсатига қарши (муносабатларни «нормаллаштириш» тўғрисидаги Япония Жанубий Корея шартномаси ҳам шу сиёсатга ёрдам беради) халқ арзномасига қирқ миллион имзо тўплаш кампанияси қизитиб юборилади.

ЖАНУБИЙ ВЬЕТНАМ ВАТАНПАРВАРЛАРИНИНГ ҲАРАКАТЛАРИ

ЛОНДОН, 2 июль. (ТАСС). Жанубий Вьетнам ватанпарварлари Сайгондан 130 километр жанубда жойлашган Шок-Чангдаги америка базасини кеча миномётлардан ўққа тутдилар. Америка ҳарбий маъмурларининг айтишича, ватанпарварлар базани вақтинча эвакуация қила бошлаган вертолётлардан биттасини уриб туширдилар ва яна 6 та вертолётни шикастлантирдилар. Америкаликлардан 3 киши яраланди. Рейтер агентлигининг мухбири Сайгондан шу хабарни берди.

Кейинги икки йилда Руминия йўлларида янги юк машиналари пайдо бўлди. «Карпаць» ва «Бучеджь» маркали бу машиналарни Брашовскдаги «Стягул Рошу» заводи ишлаб чиқарган. Бу машиналар тежамли ва чиройлилиги билан ажралиб туради. Кўпгина юк машиналарида «Капитал ремонтсиз 100 минг километр» деган ёзувлар пайдо бўлмоқда. Суратда: «Стягул Рошу» заводининг цехида.

Аджерпресс—ТАСС фотоси.

Америка авиацияси Вьетнам Демократик Республикасига босқинчилик ҳужумини давом эттирмоқда. Вьетнам халқ армиясининг зенит қисмлари ҳамда ўз-ўзини мудофаа қилиш отрядлари ва халқ милицияси жангчилари 300 дан ортиқ Америка самолётини уриб туширдилар. Суратда: Лао Каедаги апатит конининг ўз-ўзини мудофаа қилиш отряди зенитчилари ҳаво қароқчиларига қарши ўт очишга тайёр туриб дилар.

ВИА—ТАСС фотоси.

ЧЕТ ЭЛ ХРОНИКАСИ

● Польша Халқ Республикаси давлат кенгашининг раиси Эдвард Охаб Финляндия президентининг таклифига биноан расмий визит билан Хельсинкига келди.

● Индонезия президенти Сукарно Бирлашган Араб Республикасида расмий визит билан бир қанча вақт бўлганидан кейин Қоҳирадан Парижга жўнаб кетди. Сукарно Бирлашган Араб Республикасида президент Носир билан, шунингдек Покистон президенти Айюбхон ва Хитой Халқ Республикаси давлат кенгашининг бош министри Чжоу Энь-лай билан музокаралар олиб борди. Президент Сукарно Бирлашган Араб Республикасининг президенти Носирни Индонезияга келишга таклиф этди.

● Венгрия Халқ Республикасининг Ташқи ишлар министри Янош Петер Лондонга келганидан кейин Англия бош министри Гарольд Вильсон билан учрашди.

● Япониядан қайтаётган корейслар тушган 126-кема Корея Халқ Демократик Республикасининг Чхончжин портига етиб келди. Шаҳар жамоатчилиги Япониядан қайтиб келган ўз ватандошларини қизғин кутиб олишди.

● 1965 йилнинг олти ойи мобайнида Япония йўлларида 5.643 киши ўлди. (ТАСС).

ИШ ТАШЛАДИЛАР

НЬЮ-ЙОРК, 2 июль. (ТАСС). Гротон шаҳрида (Коннектикут штати) жойлашган Американинг «Женерал Дайнэмикс корпорейшн» компанияси филиалига қарашли «Электрик боут дивижн» корхонасида кеча забастовка бошланиб, унга 12500 ишчи қўшилди. АҚШ да сув ости кемалари қурадиган етакчи корхона бўлмиш «Электрик боут дивижн»нинг иши бутунлай тўхтаб қолди. Бу тўғрида Ассошиэйтед пресс агентлиги хабар беради.

ҲАМКОРЛИК

Афғонистон маъмурларининг таклифи билан, қишлоқ хўжалик экинларининг ёвуз зараркунандаси—чигирткани йўқотишда қатнашган совет экспедицияси яқинда Афғонистондан қайтиб келди. Апрель ойида афғон мутахассислари экинзорлар яқинидаги ўзлаштирилмаган ерларда кўп миқдорда чигиртка тўпланиб қолганлигини аниқладилар. 10 апрелдан бошлаб улар офат ҳашаротлар тўпламини йўқотишга киришдилар. Бироқ, ҳашаротларнинг экинзорларга тарқалиб кетиш хавфи борлиги сабабли жанубдаги қўшниларимиз кучлироқ чоралар кўришга отландилар. Улар илтимосига мувофиқ у ерга совет мутахассислари ва техникаси, шу жумладан чанглатиш ускуналари бўлган бир самолёт ва беш автомашина юборилди. Биргаликда сарфланган куч-ғайратлар билан 18 минг гектар ер дориланди: хатарли чигиртка манбалари тугатилди.

Совет Иттифоқи билан Афғонистон ўртасида чигирткага қарши биргаликда курашиш тўғрисида конвенция тузилган. Жанубдаги бошқа бир қўшнимиз—Эрон билан ҳам мамлакатимизнинг ана шундай битими бор. СССР билан Эрон ва Афғонистон ўртасидаги умумий чегара бир неча минг километрга етади ва шу сабабли шу мамлакатларда чигиртканинг пайдо бўлиши Урта Осиё ва Закавказьенинг қишлоқ хўжалик районлари учун катта хавф туғдириши табиийдир.

Лекин бизнинг мамлакатимиз фақат ўз манфаатларинигина кўзлаб иш тутмайди. Мамлакатимиз ривожланаётган мамлакатларга ёрдам беришни ўзининг интернационал бурчи деб билади. Совет мутахассислари ва техникасининг Эрондаги чигирткани йўқотиш ишларида ҳам қатнашганлиги, жумладан, бунинг далилидир.

Биз, СССР Қишлоқ хўжалик министрлиги ўсимликларни ҳимоя қилиш бошқармаси бошлиғининг ўринбосари В. С. Чувахиндан бизнинг жанубдаги республикаларимиз ва уларга чегарадош бўлган мамлакатлар учун ҳаётий муҳим аҳамиятга эга бўлган чигирткага қарши кураш чоралари тўғрисида гапириб беришни илтимос қилдик.

— Урта Осиё ва Закавказье республикалари территориясида, дейди у, — бир вақтлар экинларга катта зарар етказган Осиё ва Мароқаш чигирткаларининг катта манбалари мутлақо тугатилган. Революциядан олдинги Россияда чигиртка тўдаларининг ёпирилиб келиши жуда катта зиён етказар эди. У вақтларда бу зараркунандага қарши курашишнинг самарали чоралари йўқ эди. Чигирткани энг ибтидоий усулда йўқотишарди: деҳқонлар тупроқда чигиртка тухум қўйган уячаларни кўришлари ҳамоно уни йўқ қилиб юборар эдилар. Подшо ҳатто: чигиртканинг ҳар бир пуд уруғини йиққан кишига 20 тийингача мукофот бериш тўғрисида фармон чиқарган эди.

Табиийки, бундай чоралар деҳқонларнинг далаларини чигиртка босишидан омон сақлай олмас эди. Фақат Совет ҳокимияти йилларида шу зараркунандага қарши кенг кураш бошланди. 20-йиллардан бошлаб авиация далаларни ҳимоя қилишга киришди.

В. С. Чувахин чигиртканинг шистоцерка деган ва Шимолий ва Шарқий Африкада, Арабистон ярим оролида, Ҳиндистон ва Покистонда кўплаб тарқалиш манбалари бўлган бошқа бир тури ҳақида гапиради. Фан шистоцерканинг тухум очиш даврлари билан боғлиқ бўлган ҳамма масалаларни шу вақтга қадар аниқлаб бергани йўқ. В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ Қишлоқ хўжалик академиясининг корреспондент аъзоси марҳум Н. С. Шчербиновский чигиртка пайдо бўлишининг қуёш активлиги даврига тўғри келадиган 10-11 йиллик даври тўғрисидаги гипотезани ўртага қўйган эди. Ана шу икки ҳодиса ўртасидаги алоқа ҳозирча етарли суратда илмий асослаб берилгани йўқ.

Чигиртка ниҳоятда серпушт бўлади. Ҳар бир урғочи чигиртка қорнининг кетини тупроққа суқиб, ерда уя қуради ва унга юзтагача тухум қўяди. Шилимшиқ модда билан бирбирига ёпишиб қолган тухумларнинг устига чанг ўтириб, ерда ўзига хос халтача вужудга келади. Ҳар бир урғочи чигиртка икки-учта ана шундай халтачани уруққа тўлдиради. Тухумни ёриб чиққан қурт олти марта туллайди ва орадан 6 ҳафта ўтгач, охирги марта туллаганидан кейин қанот чиқаради. Тухум қўйилган жойларда кўпинча замбуруғ касаллиги пайдо бўлиб, бундан тухумлар қирилиб кетади. Биологик ўз-ўзини сақлаш одати чигиртканинг тўда-тўда бўлиб, «ўз» жойини ташлаб кетишга мажбур этади. Бўйи 7 сантиметргача етадиган ана шу ҳашаротлар ўз йўлида кўкатни кўриши биланоқ унга ёпириладн ва ҳамма жойни шип-шийдон қилиб кетади. Чигиртка тўдалари соатига 30 километргача тезлик билан учади. Шистоцерка 1929 ва 1962 йилларда Эрон ва Афғонистон орқали учиб ўтиб, Совет Иттифоқи территориясига ҳам икки марта келди.

Мамлакатимизда чигирткага қарши илғор фан ва техника қўлланилганлиги туфайли Урта Осиё ва Закавказьедаги совет республикаларида чигиртка манбалари тугатилган бўлса, қўшни мамлакатлар — Афғонистон ва Эронда бу проблема ҳали ҳал қилинган эмас. Ана шу ҳол совет мутахассисларини қўшни мамлакатлар территориясидан зараркунандаларнинг ҳужум қилишини қайтаришга доимо тайёр туришга мажбур этади.

Шундай шароитларда қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши кураш соҳасида Совет Иттифоқи билан Эрон ва Афғонистон ўртасидаги ҳамкорлик муҳим роль ўйнамоқда. Чигирткага қарши кураш масалалари билан шуғулланувчи Эрон—Совет аралаш комиссияси самарали ишламоқда.

Қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши курашда уч мамлакатнинг иштирок этаётганлиги иқтисодий ва техникавий ҳамкорлик намуналаридан биридир. Мамлакатимиз билан жанубдаги қўшниларимиз ўртасидаги бу ҳамкорлик муваффақиятли ривожланиб бормоқда.

Д. КАСАТКИН. (ТАСС).

„Райиғвогар“

Фельетон

— Яна иғвогарлар ҳақидами? — деб сўрарсиз.

— Ҳа, яна ўшалар хусусида.

— Жонга тегмадимми? — деб сўрарсиз.

— Жонга текканда қандоқ.

Аммо кўз олдингизга соч-соқоллари ўсиб кетган, кийим-бошлари ғижимланган асабий бир кимсани келтиринг. Қўлтиғида қоғоз папка — ичи тўла иғво, фисқу-фасод ёзилган қат-қат қоғозлар. У енгларини тирсаккача шимариб олган. Йўл-йўлакай қалтироқ қўлларини пахса қилиб «йўқотаман, тугатаман...» дея жавраб шовқин солиб боряпти. Шу кетишда уни ҳеч ким, ҳеч қандай куч тўхтатолмайди. Қўлтиғидаги фисқу-фасод сўзлари ёзилган заҳарли конвертларни почта қутисига ташламагунча, тўхтамайди. Ҳа уни «Райиғвогар» деб аташади. Чунки иғвода, туҳматда районда унинг олдига тушадигани йўқ. Шу туфайли ҳамқишлоқлари уни «Райиғвогар» деб аташди. Бунақа «обрўга» эришиш учун у чакана меҳнат сарфламади, қанчадан қанча қалбаки хатлар ёзилди, неча-неча кишиларнинг қалбаки имзолари қўйилди. Ёлғондан группалар тузилди. Колхозда партия-давлат контролига кўмаклашувчи группа мавжуд эди. Аммо Йўлдош иғвогар ўзининг шахсий группасини тузишга қарор қилди. Ўша куни у жуда ғалати қилиб қарор ҳам ёзиб ташлади: «Қашқадарё область, Шаҳрисабз районидаги «Социализм» колхози партия-давлат контролига ёрдамлашувчи группани тузганимни эълон қиламан. Йўлдош Меликов — группа раиси, Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати Рўзи Тўраева — группа секретари, аъзолар сони 15 та...» Шу тахлитда Йўлдош Меликов ўзи тузган группага рафиқасини ҳам аъзо қилиб киритди. Бунга хотини эътироз билдирган эди:

— Менинг тарафдориммисан ёки колхозни талаётганларга ён босасанми? — дея шовқин солди.

— Колхозни ҳеч ким таламагани йўқ, ўзингизга шунақа туюлаётгандир.

— Бўлмаган гап. Ҳаммаёқни еб юборишди. — Ўша туни Йўлдош Меликов худди қумга ташланган балиқдек безовта ўтказди. Ғира-шира тонгда Рўзи Тўраеванинг эшигини қоқди.

— Бир сирни айтгани келдим, — деди у Тўраевага аста. — Райкомдан менга телефон қилишиб, колхознинг ишончли кишиларидан кўмаклашувчи группа тузинг дейишди. Сизни ўзимдан кейин иккинчи қилиб ёздим. Бу ишга розилик белгиси сифатида мана бу қоғозга қўл қўйинг.

Р. Тўраева иккиланиб қолди:

— Колхозда кўмаклашувчи группа бор-ку! — деди у.

— Улар устидан ҳам контроль бўлиши керак. Гапни айлантирманг, қани тезроқ имзо чекинг.

У аёлнинг қўлидан имзо чекилган қоғозни қайтариб олди-да, секин узоқлашди. Лекин нарироқ бориб яна гап бошлади:

— Рўзихон, қачонгача бригадир бўлиб қийналиб юрасиз? Хотин-қизлар енгил ишларга қўйилиши керак. Яхшиси, сиз фермага ҳисобчи бўлинг. Мен эса ҳисобчиликни ташлаб мудир бўламан. Ишимиз юришиб кетди дегинча мен колхозга раису сиз мовун бўласиз... У ёғини яна бир маслаҳатлашиб кўрамиз...

Шундай қилиб 15 кишининг имзосини оқ қоғозга қўйдириб олган Й. Меликов фермага ҳам бормай қўйди. Ранг-баранг қаламларни қўлга олиб ишга киришди. Машқ қила-қила уларнинг имзосини чекишни ўрганиб олди. Ўрганиб олган куни кечаси ўз уйида кўмаклашувчи группага аъзоларининг «махфий йиғилишини» ўтказди. Яъни йиғилишда раис ҳам ўзи бўлди, секретарь ҳам ўзи бўлди. 15 аъзо номидан ҳам вакил сифатида ўзи қатнашди, ўзи нутқ сўзлаб, ўзи қарор ёзди. Хотини бир маҳал эшикнинг тирқишидан қараса Меликов қўли билан ғалати-ғалати ҳаракатлар қилиб дўриллоқ овоз билан ниманидир ўқияпти.

— Ҳой, адаси, жиннипинни бўлиб қолганингиз йўқми? — қўрқиб сўради хотини.

— Жинни деганинг нимаси? Мажлиснинг қарорини ўқияпман.

Ўша кечаси Меликов ухламади. Туни билан иғво ёзиб уни мажлиснинг қарори деб атади-да, конвертга жойлади-ю ўнлаб ташкилотларга учирма қилди. Шундан кейин райондан то пойтахтгача бўлган катта-кичик идораларга ана шундай хатлар лайлак қордек ёғилаверди. Бу хатларни бирмабир варақлаб газетхоннинг қимматли вақтини бекорга ўтказмайлик. Хатларнинг мазмуни бир хил. Фақат бошланиши ва тугалланишида айрим ўзгаришлар бўлгани учун биз уларнинг ана шу қисмини ўқувчига ҳавола қилмоқчимиз:

«Райондаги барча идораларнинг раҳбарларига!

«Социализм» колхози раҳбарларининг ҳаммаси ўғри. Колхоз мулкини талон-торож қилишяпти. Шошилинч ревизия ўтказилишини талаб қиламиз. Тез чора кўрилмаса, устингиздан область ташкилотларига ёзамиз».

Райондан ревизия келиб колхозни обдан текшириб кўрди. Бироқ шикоятдаги фактлар тасдиқланмади. Ревизорлар ҳайрон бўлишиб қайтиб кетишди. Ўша куни кечасиёқ почта қутисига яна бир хат келиб тушди.

«Обкомга! Райондан келган ревизорлар — порахўр. Қайта ревизия ўтказилишини қатъий талаб қиламиз. Акс ҳолда устингиздан юқори ташкилотларга шикоят қиламиз».

Колхозга яна катта-кичик комиссиялар келди. Ойлаб ўтириб бухгалтерия ҳужжатларини ков-ков қилишди. Ҳеч гап йўқ.

— Ҳеч бўлмаса икки-уч раҳбарни қамоққа оласизлар! — деб оёғини тираб туриб олди Й. Меликов.

— Жинояти бўлмаса, нега қамар эканмиз?

— Аввал қаманглар, жиноятини кейин айтаман.

Мана шу мазмунда суҳбат бўлиб ўтган куни эртасига Тошкентга шошилинч равишда шикоятнома юборилди.

«Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумига!

Колхоз раҳбарлари — ишончсиз одамлар. Бу ҳақда район, область ташкилотларига ёздик. Лекин натижа чиқмаяпти. Сизлар шошилинч чора кўришларингиз керак. Акс ҳолда устингиздан Москвага ёзамиз».

Кетма-кет келаётган комиссияларнинг ишидан қаҳрамонимизнинг кўнгли тўлмас эди. Унинг назарида колхоздаги каттаю-кичикнинг ҳаммаси ўғри-ю, келаётган комсиялар бориб турган порахўрдек туюла берди. У шиддат билан яна иғволар ёзишга киришиб кетди.

«Москва, Кремль. СССР Олий Совети Президиумига. Колхозда ўғрилар ин қурганлиги тўғрисида сизларга Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати Р. Тўраева иккимиз тўртинчи бор ёзаётирмиз. Бироқ ҳалигача ҳеч қандай чора кўрилгани йўқ. Иккита чин коммунистни юборинглар. Акс ҳолда юқорироққа ёзишни ҳам биламиз...».

Хуллас Йўлдош Меликов деганлари ана шунақанги бир киши. Уни, ҳали айтганимиздек, иғвога енг шимарганда ҳеч ким, ҳеч қандай куч тўхтата олмайди. Унинг ана шунга ўхшаш машмашалари туфайли мана беш йилдирки, колхозчиларда тиним йўқ. Кечасию-кундузи комиссияларга жавоб берганлари берган.

Қизиғи шундаки, комиссия кетидан комиссиялар келиб, ҳеч қандай жинояти йўқ кишиларни ҳафталаб сўроқ қилаяпти-ю, аммо биронтаси иғвогар Меликовга:

— Одамларни ёмон отлиқ қилганинг учун,

— Кишиларнинг минглаб соат қимматли вақтини ўғирлаганинг учун,

— Қалбаки имзолар ясаб кишилар номини сотганинг учун — энди сенинг ўзинг ҳам жавоб берасан деб айтмади. Колхозчилар эса мана шундай саволлар берилишини беш йилдан буён интизор бўлиб кутяптилар.

Х. ТЎХТАБОЕВ,
Н. ЁҚУБОВ.

СЎНГГИ ПОЧТАДАН

СОХТА ВА ЧАЛКАШ

Халқимиз ўртасида энг оммавий тус олган спортнинг севимли тури футбол ҳақида ёзилган ҳисоботни ўқишни ким истамайди, дейсиз. «Ўзбекистон физкультурачиси» газетасининг 2 июль сонида босилган «Пахтакор» билан АСК (Ростов) командалари ўртасидаги ўйин ҳисоботи баён қилинган «Традиция бузилмади» сарлавҳали мақолани ўқиган киши ҳанг-манг бўлиб қолади, чунки мақола бошдан-оёқ сохта фактлар ва чалкашликлардан иборат.

Аввало, 30 июнда бўлган ўйин «20 июнь» деб «атиги ўн кун фарқ билан» берилган. Бунинг устига, наҳотки, республика спорт ташкилотларининг органи бўлган газетадаги ўртоқлар Бутуниттифоқ категорияли судья ва машҳур ўйинчиларнинг фамилияларини аниқ билмасалар. Агар билганларида эди судья Круашвилини — Крудашвили, Абдураимовни — Абдраимов, Мухинни — Мухи, Бордовскихни — Бардовский деб ёзишармиди? Таажжубки, ҳисобот автори А. Назарянц Кучинскас боши билан дарвоза томон йўналтирган тўпни Бордовских дарвозага йўналтирди деб, «Пахтакор» дарвозасига 15-минутда киритилган тўпни 7-минутда деб «Советский спорт» газетасидаги ҳисоботга қарама-қарши фикрларни баён қилиб, газетхонларни чалғитган.

Газета саҳифаларида чалкашликлар, жумбоқ жумлалар қачонгача давом этаркин.

А. МАЪЗУМОВ.

Редактор **М. ҚОРИЕВ.**

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Радио

4 ИЮЛДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

7.40 — Ота-оналар учун. 8.25 — Концерт. 9.30 — Концерт. 10.30 — Шарқ халқлари куйлари. 11.10 — Нафосат даврасида. 11.50 — Янги фильмлар (рус.). 12.15 — Эрталабки салом (Москва). 13.30 — Эстрада концерти. 15.20 — Хотин-қизлар учун. 16.00 — Музика тарихида бебаҳо совға. 18.00 — «Ёшлик» радиостанцияси. 18.40 — А. Исаевнинг «Лола» ҳикояси (қоз.). 19.20 — Концерт. 20.00 — Куйлар. 21.20 — Концерт (қишлоқ хўжалик ходимлари учун). 22.00 — Дунё харитаси олдида. 22.10 — Қўшиқ, рақс ва ҳазиллар. 23.00 — СССР—Бразилия терма командалари ўртасида футбол (Москва).

Телевидение

4 ИЮЛДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 12.00 — **Масхарабоз Фердинанд** (болалар учун). 12.35 — **Ишонч** (телепостановка).

Рус тилида: 13.15 — Киносаёҳатлар клуби: **Кавказ тоғлари, Асрлар оша, Асрлар саҳифаси, Иристон ерида.**

Ўзбек тилида: 18.00 — **Кремль соатлари ёнида** (болалар учун телеочерк). 18.15 — **Телевизион янгиликлар.** 18.30 — **Тонгни қаршилаб** («Ёшлик» студияси).

19.20 — **Эшиттиришлар программаси.**

Рус тилида: 19.25 — **Телевизион янгиликлар.** 19.40 — **Москва юлдузлари** (Санъат фестивалининг якунловчи концерти).

Ўзбек тилида: 21.55 — **Душанба телестудияси эшиттиришлари** (Тожикистоннинг шимолий районлари учун).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 дан — **Фрунзе телестудияси эшиттиришлари.**

Театр

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА (ёзги бино) — **Андижон область Охунбобоев номли муздрамкомедия театри гастроллари — 4/VII да Бургутнинг парвози, 5/VII да Нодира.** Билетлар сотилмоқда.

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 4/VII да кундуз **Севилья сартароши,** кечқурун — **Чио-Чио-Сан.**

ПУШКИН НОМЛИ ПАРКДА — 4/VII кеч соат 9 да Тожикистон ССР халқ артисти **Лайло Шарипова** иштирокида **концерт.** Билетлар сотилмоқда.

5/VII кеч соат 9 да **Ўзбек давлат филармонияси ва эстрада артистларининг** Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист **Фахриддин Умаров** иштирокида **концерти.** Билетлар сотилмоқда.

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА — 7, 8/VII кеч соат 8 да **Ўзбек давлат филармонияси ва эстрада артистларининг концертлари.** Билетлар сотилмоқда.

Кино

ҚИШКИ БИНОДА

Улуғ Ватан уруши (кундуз ва кечқурун). **Оқар Волга** (кеч соат 7 яримда) — САНЪАТ САРОЙИ.

Жосус билан учрашув — СОБИР РАҲИМОВ номли, «ИСКРА», «МОСКВА», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун). «СПУТНИК» (тоқ соатларда). «ДРУЖБА» (1-залда кундуз ва кечқурун 2-залда кундуз соат 2 ва кеч 8 да).

Ўжар болалар — СОБИР РАҲИМОВ номли (эрталаб соат 11 да). «ЁШ ГВАРДИЯ» (эрталаб 10 да). «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз 1 ва 3 да).

Эрлар гурунги — «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун). «ЁШ ГВАРДИЯ» (кеч соат 8 ва 10 да).

ЁЗГИ БИНОДА

(кеч соат 9 да бошланади)

Тарбиясиз қиз — КАФАНОВ номли, «САЛЮТ».

Яширин инспектор — «ФЕСТИВАЛЬ», ТЕЛЬМАН номли.

Жосус билан учрашув — «ВАТАН», ПУШКИН номли.

Қизил беретлар — «1 МАЙ», ПУШКИН номли (кеч соат 10 яримда).

Ҳаммаси Сиз учун! — «ХИВА».

Янги Орлеан булбули — «УДАРНИК».

Итальянча қўйди-чиқди — НАВОИЙ номли.

Жанубий тугун — «ПАХТАКОР».

Инспектор ва тун — СТЕПАН РАЗИН номли.

Жойларда ва Тошкентда ишлаш учун:

резина-техника буюмлари заводи ва тикувчилик фабрикасининг **бош инженерлари,** қурилиш, металл ишлаш, меҳнат ва иш ҳақига доир **инженерлар, экономистлар, терапевт врачлар, ревизор бухгалтерлар**

ҚЕРАК

Тошкент шаҳар, Хоразм кўчаси, 12-уйда кадрлар бўлимига учрашилсин. Телефон 3-10-75.

ТОШКЕНТ ТЕМИР ЙЎЛ ТРАНСПОРТ ИНЖЕНЕРЛАРИ ИНСТИТУТИ

КУНДУЗГИ ФАКУЛЬТЕТЛАРНИНГ:

темир йўл транспортида автоматика, телемеханика ва алоқа, тепловозлар ва тепловоз хўжалиги, вагонлар қурилиши ва вагон хўжалиги, темир йўллар эксплуатацияси, темир йўллар қурилиши, саноат ва граждан бинолари қурилиши, темир йўл транспорти экономикаси ва ташкил қилиш ихтисослари бўйича

СТУДЕНТЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Кундузги факультетларга аризалар 31 июлгача қабул қилинади, кириш имтиҳонлари 1 августдан 20 августгача ўтказилади.

Кечки факультетга аризалар («темир йўлларни эксплуатация қилиш» ихтисосидан ташқари) 20 августгача қабул қилинади, кириш имтиҳонлари 21 августдан 20 сентябргача ўтказилади.

Сиртқи факультетга аризалар кундузги факультетлар учун кўрсатилган ихтисосларга, шунингдек: учёт ва ҳисоблаш ишларини механизациялаш, бухгалтерия учёти, темир йўл транспортини электрлаштириш, саноат теплоэнергетикаси, кўприклар ва тоннеллар, сув таъминоти ва канализация, қурилиш ҳамда йўл машиналари ва ускуналари, қурилиш экономикаси ихтисосларига 25 июлгача қабул қилинади, кириш имтиҳонлари 31 июлгача ва 1 октябрдан 20 октябргача ўтказилади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Оборонная кўчаси, 1-уй, телефон 5-20-26, 2-60-40 дан 2-60-48 гача, қўшимча телефон 40-78, қабул комиссияси.

ВРАЧЛАР МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИНСТИТУТИ

АСПИРАНТУРА ВА КЛИНИК ОРДИНАТУРАГА

қуйидаги ихтисослар юзасидан кирувчилар учун

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Аспирантуранинг: микробиология, паразитология-гельминтология, акушерлик-гинекология, қулоқ, томоқ, бурун касалликлари, ички касалликлар, физиотерапия, врачлик-меҳнат экспертизаси, кўз касалликлари, болалар инфекциялари, инфекцион касалликлар, болалар касалликлари, асабий касалликлар, онкология, паталогик анатомия, рентгенология (сиртқи), эпидемиология, фтизиатрия, болалар сил касаллиги, хирургия (қатнаб ва сиртқи), урология, гематология ва қон қуйиш ихтисосларига;

клиник ординатуранинг: паразитология-гельминтология, акушерлик-гинекология, қулоқ томоқ, бурун касалликлари ички касалликлар, физиотерапия, врачлик-меҳнат экспертизаси, кўз касалликлари, педиатрия, дермато-венерология, инфекцион касалликлар, даволаш физкультураси, асабий касалликлар, онкология, травматология-ортопедия, фтизиатрия, болалар сил касаллиги, хирургия, урология, гематология ва қон қуйиш ихтисосларига.

Конкурс муддати — 24/VII гача.

Адрес: Тошкент шаҳар, Генерал Петров кўчаси, 51-уй.

ДАВЛАТ ЛОЙИҲАЛАШ ИНСТИТУТИ «УЗГИПРОТЯЖПРОМ»ГА

қурувчи, иситиш ва вентиляция, сув таъминоти ва канализацияга доир инженерлар ва **техниклар, сметачилар, электрик инженерлар** (ташқи электр таъминоти, реле ҳимояси, автоматизация ва контроль-ўлчаш приборлари, силовой электр ускуналари, транспортда сигнализация, централизация ва блокировка **ихтисослари бўйича инженерлар, старший инженерлар ва группа** раҳбарлари вазифасига), «Проминь» ва «ЭМСС-7» электрон-ҳисоб машиналарига қараб туриш учун **инженер-электрик, топограф техниклар, пармалаш мастери, иситиш ва вентиляция инженери** (бош мутахассис вазифасига), металлни қиздирмасдан ишлаш, сварка, термик усулда ишлаш, трактор ва қишлоқ хўжалик машиналарини ремонт қилишга доир **технолог инженерлар, архитекторлар**

КЕРАК

Тошкент шаҳар, Пушкин кўчаси, 88-уйда кадрлар бўлимига мурожаат қилинсин (3-трамвайнинг «Дарҳон», 3, 4, 5-троллейбуснинг «Урицкий» остановкаси).

БИЗНИНГ АДРЕСИМИЗ: «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ, № 26.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — 26545. Редактор ўринбосарлари — 27914, 29323. Масъул секретарь — 34455. Масъул секретарь ўринбосарлари — 27283. Партия турмуши — 33469, 31226. Пропаганда — 27221. Саноат, қурилиш ва транспорт — 34780. Совет қурилиши — 33258. Қишлоқ хўжалик — 27604. Адабиёт ва санъат — 32036, 31226. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 34451. Маҳаллий ахборот — 32347. Оммавий ишлар ва хатлар — 29005, 33553. Иллюстрация — 34524. Стенографистка — 27343. Эълонлар — 28142. Коммутатор — 30249, 30250, 30251, 30252, 30253, 30254, 30255, 30256, 30257, 30258.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

№ В. 154. ИНДЕКС 64543. Р. 03980.